

"Mooi om te zien dat mijn kind steeds sneller leest"

Samen Beter Lezen

Ouders betrekken bij het leesonderwijs

Een onderzoek van Laura Peels

"De rijmpjes vindt mijn kind erg leuk om te lezen, ikzelf trouwens ook"

"Ik heb in die 7 weken een duidelijke verbetering gezien. Goed dat we er aan mee hebben gedaan. En we gaan zeker door!"

Laura Peels

2056227

Samen Beter Lezen

Ouders betrekken bij het leesonderwijs

Master Special Educational Needs (M SEN)

Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg

Leerroute: GL05

Begeleid door: Bram Rooijackers

Mei 2011

"Ik kan mijn kind nu beter helpen met het verbeteren van zijn fouten. Bedankt!"

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding en probleemstelling	3
1.2 Huidige situatie	4
1.3 Gewenste situatie	4
1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen	5
2. Opzet onderzoek	6
2.1 Theoretische onderbouwing	6
2.2 Onderzoeksmethodologie: hoe is mijn onderzoek opgebouwd?	9
2.3 Triangulatie	10
3. Beginsituatie	14
4. Plan van aanpak	17
4.1 Informatiebijeenkomst	18
4.2 Inhoud leesmap	26
5. Data analyse en resultaten	28
6. Conclusies en aanbevelingen	33
6.1 Eigen ervaringen	38
Nawoord	40
Literatuurlijst	41
Bijlagen	
Bijlage 1: fasemodel Samen Beter Lezen	43
Bijlage 2: correctiemodel Samen Beter Lezen	44
Bijlage 3: logboek	45
Bijlage 4: positieve opmerkingen	46
Bijlage 5: gemiddelde uitslagen groep en leesgroep	47
Bijlage 6: begeleidende brief leesmap	53
Bijlage 7: inleidende brief onderzoek collega's	56
Bijlage 8: enquête ouders vooraf	58
Bijlage 9: uitkomst enquête	64
Bijlage 10: uitnodiging ouders	66
Bijlage 11: enquête ouders achteraf	67
Bijlage 12: leesmoeilijkheden nieuwe AVI	72

Hoofdstuk 1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal ik ingaan op de vraag waarom ik ervoor gekozen heb om te onderzoeken hoe ik ouders bij het leesonderwijs kan betrekken. Ook beschrijf ik de huidige situatie, de gewenste situatie en tot slot komt de hoofdvraag en de deelvragen aanbod.

1.1 Aanleiding en probleemstelling

Vier jaar ben ik nu werkzaam op Basisschool de Meerhoef. Vorig schooljaar is een bewogen jaar geweest waarin we als school te maken kregen met kritische kanttekeningen van de inspectie met betrekking tot ons onderwijs. Op basis van interne en externe analyses had de school zichzelf gekwalificeerd als 'risicoschool'.

Middels verschillende activiteiten werden de onderwijsresultaten van leerlingen verbeterd, en dit schooljaar heeft de inspectie beoordeeld dat de school zich voldoende heeft hersteld. Belangrijk is om dit te behouden. Nog steeds is de onderwijsinhoudelijke focus op de Meerhoef voornamelijk gericht op de doelen van het verbetertraject in het kader van het verhogen van de kwaliteit van de leeropbrengsten.

Vanuit persoonlijke interesse wil ik me specialiseren op het gebied van leesonderwijs. Kees Vernooij beschrijft het belang van een goede leesvaardigheid waarin ik me kan vinden:

“Een goede leesvaardigheid is cruciaal voor de schoolloopbaan, maar ook voor het sociaal-emotioneel – zelfvertrouwen - en het latere maatschappelijk functioneren van leerlingen. Kunnen lezen is een basisvaardigheid waarop andere vaardigheden en kennis in het onderwijs stoelen, zoals rekenvaardigheid en wereldoriënterende kennis. Bovendien kan iemand zonder een goede leesvaardigheid niet levenslang leren.”

(Vernooij, 2006, p. 9)

Doordat de onderwijsinhoudelijke focus op de Meerhoef al met name gericht is op effectieve leesinstructie en het verbeteren van het handelen van de leerkracht wil ik een totaal ander aspect van het leesonderwijs onderzoeken.

Wat ik in verschillende literatuur steeds zag terugkomen is de rol van ouders. In elk boek dat ik heb bestudeerd staat beschreven dat ouders invloed hebben op de leesontwikkeling.

Onderzoek van Darling-Hammond (1997) laat zien dat wat ouders thuis ondernemen veel invloed heeft op de leesontwikkeling van hun kind. Zij stellen dat bijna vijftig procent van de leesresultaten is toe te schrijven aan de thuis- en gezinsfactoren.

Ik weet dat het handelen van de leerkracht grote invloed heeft op de leesresultaten, maar dat ouders evenzeer een grote bijdrage kunnen leveren, is voor mij een nieuw inzicht waar ik me verder in wil verdiepen.

‘Weten ouders op de Meerhoef welke bijdrage zij kunnen leveren om het lezen van hun kind te kunnen bevorderen?’ Is een vraag die ik mezelf stel.

1.2 Huidige situatie

Er is naar mijn mening vanuit school weinig informatie gegeven over het lezen in groep 3. Tijdens de informatie avond aan het begin van het schooljaar hebben we het grotendeels over de leeropbrengsten gehad. Van ouders heb ik gehoord dat ze een stuk informatie misten over hoe het er in de klas aan toe gaat en hoe de leesmethode eruit ziet.

Ik merk in de praktijk dat ouders veel vragen stellen over het lezen thuis. Verder weten ouders weinig over de aangeboden lesstof, wat er geleerd wordt. Ze willen wel graag lezen met hun kind, maar weten niet wat de juiste manier is.

Op de Meerhoef geven we leeshuiswerk mee maar hier zit geen doorgaande lijn in. Iedere leerkracht bepaalt zelf de inhoud van het leeshuiswerk.

1.3 Gewenste situatie

Door dit onderzoek wil ik mijn kennis met betrekking tot het leesonderwijs verbreden. Ik hoop te leren hoe ik ouders op de juiste manier kan betrekken bij het leesonderwijs, zodat de leesopbrengsten omhoog gaan. Daarbij hoort een gedeelte van informeren en begeleiden van ouders. Ik heb nog maar geringe ervaring in het informeren en begeleiden van ouders dus dit zal bijdragen aan mijn persoonlijke ontwikkeling.

Volgens een specialist op leesgebied (Vernooy, 2005) is het wenselijk dat ouders de leesdoelen van de school en de werkwijzen om die doelen te realiseren, ondersteunen, want voor een succesvolle vernieuwing van het leesonderwijs is het nodig dat ouders de vernieuwing relevant vinden. Om dit onderzoek te laten slagen moeten ouders dus zoveel mogelijk betrokken worden bij het leesonderwijs en inspraak hebben op de manier waarop ze worden betrokken bij het leesonderwijs.

Ook stelt Dr. Vernooy (2005) dat onderzoek laat zien dat betrokkenheid van ouders niet alleen betere leerresultaten maar ook beter gedrag en meer zelfvertrouwen van leerlingen tot gevolg heeft, iets wat ik alleen maar als positief kan bestempelen.

Helemaal positief zou zijn wanneer dit onderzoek naar het betrekken van ouders bij het leesonderwijs succesvol zal zijn en dit niet beperkt zal blijven tot mijn klas. Ik wil graag mijn collega's hierover informeren zodat er schoolbreed een doorgaande lijn kan worden getrokken.

1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen

Zoals ik al eerder heb beschreven blijkt uit onderzoek dat ongeveer vijftig procent van de leesresultaten toe te schrijven is aan de ouders. Op mijn school worden ouders weinig betrokken bij het leesonderwijs. Ik merk aan ouders dat hier vraag naar is, omdat er vanuit ouders veel vragen over het leesonderwijs komen. Ik wil gaan onderzoeken hoe ik ouders kan betrekken bij het leesonderwijs en of de leesopbrengsten hierdoor omhoog gaan.

Na bestudering van de literatuur en de huidige situatie ben ik tot de volgende onderzoeksvraag gekomen:

Hoe kan ik ouders betrekken bij het leesonderwijs zodat de leesopbrengsten omhoog gaan?

Deelvragen:

- Wat vinden ouders van de informatievoorziening over het lezen in groep 3?
- Welke manieren zijn er om ouders te betrekken bij het leesonderwijs?
- Welke manier past bij mijn klas/school?

Doelen onderzoek:

- Ouders betrekken bij het leesonderwijs;
- Ouders stimuleren aandacht te besteden aan de leesontwikkeling van hun kind;
- Ouders informeren over het leesproces en leesonderwijs.

Nu de hoofdvraag en de deelvragen helder zijn, zal ik in hoofdstuk 2 op zoek gaan naar theorie om mijn onderzoek vorm te geven en op te zetten.

2. Opzet onderzoek

In dit hoofdstuk beschrijf ik wat er in de literatuur wordt gezegd en geadviseerd over ouders betrekken bij het leesonderwijs en de rol van de school en leerkracht hierin. Ik zal hiervan een selectie maken en beschrijven wat ik daarvan gebruik om mijn onderzoek op te zetten. Tot slot zal ik beschrijven hoe ik triangulatie in dit onderzoek verwerk.

2.1 Theoretische onderbouwing

Omdat ik het belangrijk vindt om zo veel mogelijk verschillende literatuur te gebruiken om mijn onderzoek sterker te kunnen onderbouwen, heb ik een verscheidenheid aan boeken gebruikt. Ik gebruik daarvoor methodehandleidingen, theoretisch onderbouwde boeken, orthodidactisch materiaal voor de aanpak van leesproblemen en een wetenschappelijk leerboek op het gebied van orthopedagogiek. Hieronder heb ik gegevens uit de literatuur beschreven die zullen bijdragen aan de opzet van mijn onderzoek.

In verschillende literatuur wordt het belang van het betrekken van ouders bij het leesonderwijs aangegeven. Veel leesdeskundigen zijn het dus met elkaar eens dat het voor de leesontwikkeling van een kind van belang is dat ouders met hun kind thuis lezen. Kees Vernooy, leesverbeteringsdeskundige, schrijft dat steeds meer onderzoek aantoont dat een sterke betrokkenheid van de ouders bij de leesontwikkeling van hun kinderen een positieve invloed heeft op de leesprestaties. “Interesse en betrokkenheid van de ouders hebben hierop zelfs meer invloed dan het inkomen en de opleiding van de ouders.” (Vernooy, 2006, p. 57, 58)

Volgens Ahlers en Mortel (2007) en Vernooy (2004) is het van cruciaal belang dat ouders, die weinig aandacht besteden aan de condities voor de leesontwikkeling van hun kind, worden gestimuleerd om dit in het belang van hun kind wel te doen.

Het is belangrijk dat de school ouders in groep 3 informeert over hoe het leesproces verloopt, welke leerstof aan bod komt (denk aan lettervolgorde en leesmoeilijkheden), welke materialen gebruikt worden, op welke manier de leerkracht te werk gaat en wat er gebeurt als kinderen lezen moeilijk blijken te vinden. Ook zeggen zij dat het goed is om voor ouders inzichtelijk te maken wat leren lezen voor een kind betekent. Verder moet de school ouders duidelijk maken dat het van belang is voortdurende belangstelling voor het leren lezen te hebben: welke letter is er geleerd en welke woordjes kan het kind lezen?

Verschillende leesdeskundigen (Ahlers en Mortel, 2007) (Vernooy, 2006) (Leij, 2003) (Epstein, 2001) zeggen dat het leesonderwijs regelmatig aan bod moet komen. Dit kan in voorlichtingsmateriaal dat naar ouders uit gaat of tijdens bijeenkomsten of informatieavonden. Ook de wijze waarop ouders kunnen inspelen op de leesontwikkeling van hun kind: bruikbare tips in het algemeen, maar ook groepspecifiek. Hoe moeten ouders omgaan met letters (schrijven) en benoemen in groep 3? Op welke wijze kunnen ouders omgaan met leesfouten, bijvoorbeeld in de periode van de tweede helft van groep 3 en tijdens het proces van het voortgezet technisch lezen?

Prof. van der Leij, hoogleraar Orthopedagogiek, in het bijzonder Leerproblemen, zegt dat “attitude ten opzichte van school, vooral de betrokkenheid van ouders, de schoolcarrière van hun kind bevordert. Ouders kunnen helpen door ondersteuning van het huiswerk en het benadrukken van het belang van school.” (2003, p. 364)

Het is dus belangrijk dat ouders die weinig met hun kind lezen thuis worden gestimuleerd om dit voor de leesontwikkeling van hun kind wel te doen. Ik ben van mening dat de school daarin een rol kan en moet spelen omdat de school de expert is en ouders moet informeren.

Zo denkt ook Joyce Epstein (2001), autoriteit op het gebied van de relatie tussen school en ouders. Zij onderscheidt verschillende vormen van ouderlijke betrokkenheid.

De eerste vorm stelt dat de school gebruik maakt van diverse communicatiemogelijkheden (brieven, telefoon, bijeenkomsten, huisbezoek) om de ouders te informeren over de vooruitgang van hun kind en over schoolactiviteiten. Vanuit de Meerhoef worden ouders op de hoogte gehouden door middel van het infobulletin waarin verschillende belangrijke activiteiten worden beschreven. Hierin wordt echter niet beschreven wat er die week aanbod komt met lezen in groep 3. Dit zou een manier kunnen zijn om ouders beter te informeren over het leesonderwijs. Ik vind dat deze informatie vooral in groep 3 van belang is, omdat groep 3 een belangrijke groep is wat betreft het leren lezen.

Een andere vorm van ouderlijke betrokkenheid kan zijn dat de school ouders rekruteert en traint om thuis leeractiviteiten te doen met hun kinderen. Tijdens gesprekken met ouders over de voortgang van hun kind wordt er wel verteld hoe ouders thuis kunnen lezen met hun kind, maar dit wordt door iedere leerkracht op een eigen manier gedaan. Er is niet één bepaalde manier waarop ouders worden geïnformeerd. Ik vind het belangrijk dat er een doorgaande lijn is met betrekking tot het informeren van ouders omdat dit effectiever is dan dat er verschillende informatie naar ouders uitgaat.

Epstein noemt nog een derde vorm om ouders te betrekken bij het onderwijs; de school stimuleert ouders om thuis leeractiviteiten te doen met hun kinderen. Dit wordt op de Meerhoef aangeraden bij kinderen die problemen ondervinden met het lezen, zij krijgen leeshuiswerk mee. Ook dit gebeurt op verschillende manieren. Ik zou graag één manier zien om ouders te stimuleren, gebaseerd op de theorie, zodat het bewezen effectief is. De laatste vorm stelt dat de school de samenwerking met buurtinstanties coördineert, die activiteiten voor kinderen en ouders uitvoeren op het gebied van leren. We hebben contact met de bibliotheek en verschillende activiteiten worden opgenomen in het infobulletin. Dit vind ik erg belangrijk omdat de bibliotheek veel belangrijke informatie kan verschaffen met betrekking tot het lezen.

In het Protocol Leesproblemen en Dyslexie (Wentink & Verhoeven, 2001) wordt gezegd dat ouders een ondersteunende rol kunnen spelen in de begeleiding. Ze kunnen bijvoorbeeld thuis samen boeken lezen met hun kind en regelmatig interactief voorlezen. Ook kunnen ze op speelse wijze de klank-letterkoppelingen en decodeervaardigheden extra oefenen met behulp van bestaande klank-, letter- of woordspelletjes. De leerkracht houdt regelmatig contact met de ouders (minimaal één keer per maand) en geeft adviezen over wat ze thuis kunnen doen en op welke manier.

Ook zeggen zij dat ouders betere leerresultaten kunnen bereiken met hun kind, als ze weten hoe ze hun kind moeten ondersteunen tijdens het lezen. Het gaat dan om zaken als de keuze van het leesmateriaal, voordoen, samen lezen en corrigeren van fouten.

Ouders kunnen een actieve rol spelen als hun kind leesproblemen heeft, bijvoorbeeld door middel van de methodiek *Samen Beter Lezen* (Klaassen & Stienstra-Sondij, 1999). Dit is een oefenmethode voor op school en thuis om te werken aan de verbetering van de technische leesvaardigheid in samenhang met het begrijpend lezen en de leesattitude van de leerlingen. Ook zij zeggen, net als Wentink en Verhoeven, dat ouders betere leesresultaten met hun kind bereiken, als ze weten hoe ze hun kind moeten ondersteunen tijdens het lezen. Deze oefenmethode wordt aanbevolen door Vernooy (2004), Ahlers en Mortel (2007) en Wentink en Verhoeven (2001).

Doordat in verschillende literatuur hetzelfde terugkomt, kan ik concluderen dat meerdere onderzoeken hetzelfde aantonen en dat ik mijn onderzoek kan baseren op aanpakken die

bewezen effectief blijken te zijn. In het volgende hoofdstuk zal ik beschrijven wat ik uit de literatuur ga gebruiken om mijn onderzoek op te bouwen.

2.2 Onderzoeksmethodologie: hoe is mijn onderzoek opgebouwd?

In het vorige hoofdstuk is duidelijk naar voren gekomen dat het van belang is om ouders te betrekken bij het leesonderwijs. Ik heb daarvoor verschillende manieren aangehaald. Ik wil een selectie maken en dit toepassen in de praktijk. Door gebruik te maken van de theorie ga ik in dit hoofdstuk iets vertellen over hoe mijn onderzoek is opgebouwd.

Prof. van der Leij zegt dat “attitude ten opzichte van school, vooral de betrokkenheid van ouders, de schoolcarrière van hun kind bevordert. Ouders kunnen helpen door ondersteuning van huiswerk en het benadrukken van het belang van school.” (2003, p. 364)

Een manier om het lezen thuis te oefenen wordt in het vorige hoofdstuk door meerdere bronnen genoemd: ‘Samen Beter Lezen’ is een bruikbare oefenmethode om de leesvaardigheid van leerlingen verder te ontwikkelen met behulp van ouders.

Nadat ik deze oefenmethode uitvoerig heb bestudeerd ben ik tot de conclusie gekomen dat ik deze methode wil gaan uitproberen in mijn klas. Een belangrijke reden is dat de oefenmethode bewezen effectief blijkt te zijn. Met deze oefenmethode wil ik ouders ook informeren over hoe het leesproces verloopt, welke leerstof aan bod komt (leesmoeilijkheden), welke materialen gebruikt worden, en op welke manier de leerkracht te werk gaat. Deze werkwijze wordt aanbevolen door Ahlers en Mortel (2007).

Om de beginsituatie omtrent het leeshuiswerk helder te krijgen wil ik mijn collega's van groep 3 en 4 vragen hoe zij het leeshuiswerk vormgeven en wat zij van de informatieverstrekking vanuit school vinden. Dit wil ik doen tijdens een clustervergadering. Ik kies ervoor ook de leerkrachten van groep 4 erbij te betrekken omdat op basisschool de Meerhoef gewerkt wordt in clusters en er veel overeenstemming en overleg onderling plaatsvindt. De verstrekking van huiswerk zou dan ook eigenlijk hetzelfde moeten zijn, maar is het niet.

Verschillende leesdeskundigen (Ahlers en Mortel, 2007) (Vernooy, 2006) (Leij, 2003) (Epstein, 2001) zeggen dat het leesonderwijs regelmatig aan bod moet komen. Dit kan in voorlichtingsmateriaal dat naar ouders uit gaat of tijdens bijeenkomsten of informatieavonden. Ik denk dat ouders te weinig worden geïnformeerd over het leesonderwijs op de Meerhoef.

Om mijn vermoeden te bevestigen en helder te krijgen aan wat voor informatie ouders behoefte hebben, wil ik een enquête afnemen onder ouders. De informatie uit de enquête wil ik gebruiken om een informatiebijeenkomst te houden over lezen. Ook wil ik op de informatiebijeenkomst uitleg geven over de oefenmethode ‘Samen Beter Lezen.’

Om de beginsituatie van de kinderen helder te krijgen en te kunnen onderzoeken of de oefenmethode effectief is wil ik vóór het onderzoek en na het onderzoek verschillende leestoetsen afnemen. Dit wordt in het volgende hoofdstuk uitgebreid beschreven.

2.3 Triangulatie

Een kenmerk van een kwalitatief onderzoek is triangulatie. Onder triangulatie verstaat men binnen de kwalitatieve methodologie: het onderzoeksveld op verschillende manieren benaderen. Ik heb in mijn onderzoek hieraan invulling gegeven door in mijn onderzoeksveld de toetsgegevens, ouders en mijn collega's erbij te betrekken. Door mijn onderzoek op drie verschillende manieren te benaderen krijg ik een completer beeld van het leesonderwijs op de Meerhoef. De toetsgegevens zullen mij het leesniveau van de kinderen laten zien vóór en na het onderzoek. De ouders geven mij inzicht in waar zij behoefte aan hebben als het gaat over het leesonderwijs en wat verbeterd kan worden. Collega's geven vanuit praktijkvisie een beeld over hoe het leesonderwijs wordt vormgegeven en wat er beter kan. Hieronder zal ik beschrijven op welke manier ik triangulatie verwerk.

Ik wil graag het leesonderwijs in groep 3 op de Meerhoef verbeteren door ouders te betrekken bij het leesonderwijs en collega's te informeren over informatieverstrekking omtrent lezen vanuit school naar ouders. Om na te gaan of dit is gelukt wil ik de volgende onderzoeksmiddelen gebruiken:

1. Analyseren van de toetsgegevens van de leerlingen aan het begin en het eind van het leesproject door middel van verschillende leestoetsen af te nemen, om na te gaan of het leesniveau van de leerlingen daadwerkelijk vooruit is gegaan door ouders te betrekken bij het leesonderwijs:

- AVI (leestekst)
- DMT (woordniveau)
- Veilig en vlot (woordniveau)
- Leestechiek (nauwkeurig lezen)

De AVI-toets bestaat uit kaarten met daarop korte verhaaltjes die de leerling hardop moet voorlezen. De snelheid waarmee een kind dat doet en het aantal fouten dat een kind maakt, levert een AVI-niveau op. Het voordeel van de AVI-toets is dus dat dit het leesniveau van het kind bepaald, waardoor iedere leerling en ouder boeken kan kiezen die op het juiste leesniveau zijn afgestemd. Een ander voordeel is dat de leerkracht kan zien of het kind op niveau of onder niveau leest. AVI inzetten in de diagnostiek levert aanvullende informatie op over of een leesprobleem een tempo- of een nauwkeurighedsprobleem of beide is. Een nadeel van de AVI-toets is dat het alleen informatie geeft over de technische leesvaardigheid en niet over het tekstbegrip. Mijn onderzoek richt zich op de technische leesvaardigheid dus zal geen hinder ondervinden van dit nadeel.

Een ander nadeel van de AVI-toets is dat deze toets alleen op tekstniveau toetst en niet op woordniveau. Om dit probleem te ondervangen neem ik ook de DMT af. Bij de DMT ligt de nadruk op de snelheid waarmee leerlingen afzonderlijke woorden kunnen verklanken. De toets bestaat uit drie verschillende leeskaarten: op leeskaart 1 staan klankzuivere woorden (type km, mk en mkm), op leeskaart 2 staan andere eenlettergrepige woorden en op leeskaart 3 staan twee- of meerlettergrepige woorden. Ik neem alleen kaart 1 en 2 af omdat kaart 3 pas geschikt is voor aan het einde van groep 3. Een voordeel van de DMT is dat je kunt zien met welk type woorden een kind moeite heeft. Ook deze toets levert, net als AVI, aanvullende informatie op over of een leesprobleem een tempo- of een nauwkeurighedsprobleem of beide is.

De AVI-toets en de DMT krijgen van de COTAN (Commissie Testaangelegenheden Nederland van het Nederlands Instituut van Psychologen) op alle van toepassing zijnde criteria de kwalificatie 'goed' mee. Dit oordeel is gebaseerd op de bestudering van de betreffende toetsen, de toetshandleidingen en de wetenschappelijke verantwoording bij de toetsen.

De veilig en vlot toets is, net als DMT, een één-minuut-toets waarbij de leerling de opdracht krijgt om in één minuut zo veel mogelijk woordjes te lezen. Deze toets sluit aan bij de methode van Veilig Leren Lezen en hierbij kan worden nagegaan in hoeverre de leesvaardigheid is geautomatiseerd. Een voordeel van deze toets is dat dit geen onafhankelijke toets is net als AVI en DMT, maar aansluit bij de methode. Een ander voordeel is dat de toets informatie geeft over de leesvorderingen van de leerlingen en de onderlinge verschillen in leesontwikkeling.

De AVI, DMT en veilig en vlot worden afgenomen met tijd. In Leestechneik gaat het om het lezen van woorden zonder tijdsdruk. Er worden 5 woorden gegeven bij een plaatje, één juist

antwoord en 4 afleiders; woorden die lijken op het goede antwoord. Deze toets meet de technische leesvaardigheid van leerlingen tijdens het aanvankelijk leesonderwijs en geeft zicht op specifieke leesproblemen. Deze signaalfunctie van de toets wordt mogelijk gemaakt doordat bij de keuze van de afleiders steeds is uitgegaan van decodeerfouten die kenmerkend zijn voor zwakke lezers in het beginstadium van het leren lezen.

Door deze 4 toetsen af te nemen verkrijg ik voldoende informatie over de technische leesvaardigheid van de leerlingen. Ik neem deze toetsen ook af bij de kinderen waarvan de ouders niet meedoen met het leesproject, om zo vergelijkbare gegevens te krijgen van kinderen waar thuis intensief mee is gelezen en van kinderen die thuis niet hebben gelezen volgens de methode van Samen Beter Lezen.

2. Ik wil duidelijk krijgen of ouders door middel van de informatiebijeenkomst en de oefenmethode 'Samen Beter Lezen' nu beter op de hoogte zijn over hoe zij thuis kunnen lezen met hun kind:

Een enquête afnemen onder ouders aan het begin en aan het einde van het leesproject.

3. Ik wil duidelijk krijgen hoe het leeshuiswerk wordt vormgegeven en wat mijn collega's vinden van de informatieverstrekking vanuit school. Ook wil ik weten of ik collega's voldoende heb geïnformeerd over hoe zij ouders het beste kunnen informeren over het lezen thuis.

Dit wil ik bespreken tijdens een clustervergadering van groep 3 en 4, voorafgaand aan het leesproject en achteraf.

Door op deze manier naar het onderzoek te kijken is er sprake van triangulatie. Er wordt namelijk vanuit verschillende invalshoeken gekeken naar de onderzoeksvraag; vanuit de toetsgegevens, vanuit de ouders en vanuit de collega's.

Ook worden er verschillende toetsen gebruikt om de beginsituatie van de kinderen helder te krijgen. Ik gebruik meerdere toetsen zodat ik een betrouwbaarder beeld krijg van het niveau van de kinderen. Een toets is toch een momentopname, en door er verschillende af te nemen wordt de uitslag betrouwbaarder.

Ik heb ervoor gekozen om twee enquêtes op te stellen voor de ouders, zodat ik een begin- en eindmeting kan doen. In de tweede enquête zijn een aantal vragen toegevoegd of aangepast om een duidelijker beeld te krijgen over de werkwijze en over de informatiebijeenkomst. Nu

ik de opzet van triangulatie helder heb, kan ik de beginsituatie beschrijven in het volgende hoofdstuk.

3. Beginsituatie

In dit hoofdstuk breng ik aan de hand van verzamelde gegevens de beginsituatie in kaart, hoe de situatie is vóór ik met mijn onderzoek begin. Dit is belangrijk om na het onderzoek vergelijkbare gegevens te hebben om verschillen te kunnen constateren, oftewel verbeteringen.

Voor het verzamelen van de gegevens heb ik gebruik gemaakt van de toetsgegevens van de leerlingen, een enquête voor de ouders en gesprekken met collega's.

Door de toetsgegevens van de leerlingen te analyseren wil ik helder krijgen wat het probleem is. Ik maak gebruik van meerdere toetsen om een volledig beeld te krijgen. Ook kijk ik naar de toetsgegevens van alle leerlingen, om zo verschillen onderling te kunnen constateren.

Als ik kijk naar de toetsgegevens van AVI en daarvan het gemiddelde neem van de kinderen die thuis meedoen aan het leeshuiswerk, dan lezen zij een gemiddelde score van 2,62 dat gelijk staat aan AVI Midden 3 beheersing. Als ik het gemiddelde neem van de kinderen die niet meedoen aan het leesproject, dan lezen zij een gemiddelde score van 4,83 dat gelijk staat aan AVI Eind 3 beheersing.

Kinderen kunnen een hoger AVI-niveau halen als zij binnen een tijdsnorm blijven en binnen een foutennorm. De tijdsnorm van een AVI-kaart is bijvoorbeeld 2 minuten en 35 seconden en maximaal 6 fouten. Als ik naar de toetsen van de kinderen kijk, zie ik dat zij beneden de foutennorm blijven maar een te laag leestempo hebben om een volgend AVI-niveau te behalen. Dit zie je bijvoorbeeld in deze gegevens van een leerling: de leerling leest de tekst in 5 minuten en 40 seconden. De leerling maakt daarbij 3 leesfouten. De leerling moet de tekst binnen 2 minuten en 35 seconden lezen; dit is dus veel te langzaam. Deze leerling maakt weinig fouten. Dit kind leest dus veel te langzaam maar blijft binnen de fouten normering.

Kijkend naar de scores van DMT kaart 1 en kaart 2 dan leest de leesgroep gemiddeld 34,46 woorden op kaart 1 wat een B score oplevert, en 19,38 woorden op kaart 2 wat ook een B score oplevert. De andere groep leest gemiddeld 52,5 woorden op DMT kaart 1 wat gelijk staat aan een A score, en op kaart 2 lezen zij gemiddeld 37,17 woorden wat ook een A score oplevert. Een B score staat gelijk aan een ruim voldoende en een A score staat gelijk aan een goed. Er worden dus voldoende woorden gelezen met weinig fouten. Om deze toets te verbeteren moeten de leerlingen het leestempo verhogen zodat ze meer woorden lezen.

Op de veilig en vlot toets kern 8 scoort de leesgroep gemiddeld een ruim voldoende en op veilig en vlot kern 9 scoren zij gemiddeld een voldoende.

De andere groep scoort op de veilig en vlot toets kern 8 gemiddeld een goed en op de veilig en vlot toets kern 9 scoren zij ook gemiddeld een goed. Op de veilig en vlot toetsen van kern 8 en kern 9 leveren 5 tot 7 fouten een twijfel op en meerdere fouten een onvoldoende. Uit de toetsen kan ik opmaken dat de leerlingen niet uitvallen op het aantal fouten, maar op het leestempo. Als het leestempo wordt verhoogd dan zullen de leerlingen meerdere woorden lezen en dan zullen de scores omhoog gaan.

De toets van leestechiek meet de leesnauwkeurigheid en wordt afgenomen zonder tijdsdruk. Aan deze toets kan ik zien of kinderen nauwkeurig lezen. De leesgroep scoort hier gemiddeld een C en de andere groep scoort gemiddeld een B. Een C staat voor voldoende en een B staat voor ruim voldoende. Hieruit kan ik opmaken dat de kinderen voldoende nauwkeurig kunnen lezen, ze maken weinig leesfouten.

Als ik de gemiddelde scores van de leesgroep vergelijk met de andere groep dan zie ik dat de leesgroep op alle toetsen lager scoort dan de andere groep. Deze verschillen zijn te verklaren doordat de ouders waarvan de kinderen zwakker zijn in lezen ervoor hebben gekozen om met het leesproject mee te doen. Een aantal ouders waarvan hun kind op niveau of op een hoger niveau leest vond het niet nodig om mee te doen aan het leesproject. Daardoor zitten er meer zwakkere kinderen in de leesgroep en meer kinderen die op niveau of op hoger niveau lezen in de andere groep.

Na het bestuderen van de toetsen en uit bovenstaande gemiddelde scores kan ik concluderen dat de kinderen nauwkeurig lezen, er worden weinig leesfouten gemaakt. Om de scores te verbeteren moet er dus niets gedaan worden aan de leesnauwkeurigheid, maar aan het leestempo. Conclusie: het leestempo moet worden opgevoerd om zo de gemiddelde scores omhoog te halen.

Om helder te krijgen aan wat voor informatie ouders behoefte hebben en verbeterpunten omtrent het lezen in groep 3 in kaart te brengen, heb ik een enquête onder de ouders van groep 3 afgenomen. Uit de enquête komt naar voren dat de helft van de ouders van mening is dat de school onvoldoende informatie geeft over hoe er thuis kan worden geoefend met lezen. Er is behoefte aan:

- Adviseren op welk AVI niveau het kind leest, zodat daar rekening mee kan worden gehouden bij het kiezen van boeken;
- wat er thuis kan worden gedaan om het kind op het gebied van lezen efficiënt te helpen;
- uitleg krijgen over waar op te letten en hoe sturing te geven aan het lezen;
- informatie krijgen over de methode die in groep 3 gebruikt wordt.

In de theorie wordt gezegd dat ouders kunnen worden geïnformeerd door middel van een informatiebijeenkomst. Deze gegevens zal ik verwerken in de informatiebijeenkomst en dit zal in het plan van aanpak uitgebreid aan bod komen.

Tot slot wilde ik duidelijk krijgen hoe het leeshuiswerk wordt vormgegeven en wat mijn collega's vinden van de informatieverstrekking vanuit school. Dit heb ik met collega's van groep 3 en 4 besproken.

De kinderen krijgen aan het begin van de week een tekst of woordjes en dit wordt de hele week thuis geoefend om het tempo te verhogen en de leesmoeilijkheid extra te oefenen.

Mijn collega's vinden dat zij op dit moment ouders te weinig bij het leesonderwijs betrekken. Ouders weten niet hoe het lezen wordt vormgegeven in de klas. De school geeft onvoldoende informatie aan ouders zodat ouders weten hoe zij thuis kunnen lezen en oefenen met hun kind. Mijn collega's zijn van mening dat er betere uitleg moet komen over hoe het leesonderwijs wordt vormgegeven in de klas en duidelijkere uitleg over hoe je thuis leest met een kind. Ook vinden zij dat het voor sommige kinderen noodzakelijk is om naast school ook te lezen door middel van leeshuiswerk. Sommige kinderen lezen thuis niet of op het verkeerde niveau. De school kan daaraan een bijdrage leveren.

Door de beginsituatie in kaart te brengen is mij helder geworden wat ik moet aanpakken om de toetsgegevens te verhogen. Ik zal ouders moeten informeren over het leesonderwijs en hoe zij thuis het lezen kunnen bevorderen. Dit ga ik doen op een informatiebijeenkomst, gebaseerd op de vragen van ouders. Verder ga ik in op verschillende manieren om het leestempo te verhogen en hoe ouders dit thuis kunnen vormgeven. De literatuur geeft hier veel mogelijkheden voor. Door al deze onderwerpen te bundelen kom ik tot een plan van aanpak, dat ik uitgebreid beschrijf in het volgende hoofdstuk.

4. Plan van aanpak

In de beginsituatie heb ik de conclusie getrokken dat de kinderen uitvallen op een te laag leestempo en dat het leestempo moet worden opgevoerd om zo het gemiddelde omhoog te halen. Ook heb ik beschreven aan welke informatie ouders behoefte hebben. In dit hoofdstuk vertel ik hoe ik in de informatiebijeenkomst tegemoet kom aan de vragen van ouders en hoe ik het leestempo ga verhogen. Dit zullen twee uitgebreide hoofdstukken zijn omdat deze twee onderdelen een erg belangrijke plaats innemen in mijn onderzoek.

Verschillende leesdeskundigen (Ahlers en Mortel, 2007) (Vernooy, 2006) (Leij, 2003) (Epstein, 2001) zeggen dat het leesonderwijs regelmatig aan bod moet komen. Dit kan in voorlichtingsmateriaal dat naar ouders uit gaat of tijdens bijeenkomsten of informatieavonden. Uit de enquête afgenomen onder ouders zijn een aantal onderwerpen naar voren gekomen waaraan ouders behoefte hebben als het gaat om informatieverstrekking. Tijdens een informatiebijeenkomst wil ik aan ouders informatie verstrekken over de onderwerpen die zij hebben aangegeven. Veel van deze punten komen aanbod in de oefenmethode Samen Beter Lezen.

In het hoofdstuk “Onderzoeksmethodologie” heb ik beschreven hoe mijn onderzoek is opgebouwd. Daarin beschreef ik al dat ik de oefenmethode Samen Beter Lezen wil gaan uitproberen in mijn klas. Een belangrijke reden daarvoor is dat de oefenmethode bewezen effectief blijkt te zijn. Met deze oefenmethode wil ik ouders ook informeren over hoe het leesproces verloopt, welke leerstof aan bod komt (leesmoeilijkheden), welke materialen gebruikt worden, en op welke manier ouders thuis te werk kunnen gaan. Deze werkwijze wordt aanbevolen door Ahlers en Mortel (2007). Ik wil dit in de vorm van een leesmap gaan doen. In dit hoofdstuk zal ik beschrijven wat de inhoud van de leesmap is en waarom ik voor deze inhoud heb gekozen.

Door gebruik te maken van verschillende informatiebronnen voor het opzetten van de informatiebijeenkomst en het bepalen van de inhoud van de leesmap zorg ik voor een sterk onderbouwde aanpak: ik maak gebruik van methodehandleidingen, theoretisch onderbouwde boeken, orthodidactisch materiaal voor de aanpak van leesproblemen en een leerboek op het gebied van orthopedagogiek.

4.1 Informatiebijeenkomst

In dit hoofdstuk beschrijf ik wat er tijdens de informatiebijeenkomst aanbod is geweest. Deze informatie was nodig om ouders te informeren over het leesonderwijs en over de manier hoe zij thuis het leestempo kunnen verhogen. Tot slot zal ik beschrijven hoe de informatiebijeenkomst is verlopen en wat de ouders ervan vonden.

Naar aanleiding van de resultaten van de enquête heb ik de volgende informatie gegeven op de ouderinformatiebijeenkomst:

1. Boek/ tekstkeuze
2. Tijd
3. Plaats
4. Leeshouding en gebruik van een aanwijskaart
5. Begeleiding
6. Leesvormen om vlot en vloeiend (tempoverhogend) te lezen volgens verschillende leesmethoden
 - lezen van een tekst
 - lezen van woorden
7. Hoe corrigeer je een fout?
8. Logboek
9. Boekentips
10. Tot slot: bekijken materialen Veilig Leren Lezen

1. Boek/ tekstkeuze

Volgens de oefenmethode Samen Beter Lezen (Klaassen, H., & Stienstra-Sondij, A., 2005) zijn voor het leeshuiswerk in de eerste plaats boeken of teksten nodig. De boeken zijn afkomstig uit de bibliotheek, thuis of van school. Als het kind zelf het leesmateriaal kiest vergroot dit het enthousiasme voor het lezen. Als het kind een keer een moeilijk boek wil lezen, wordt het kind door middel van het ‘samen hardop lezen’ door de moeilijke stukken tekst heen geholpen. Het is niet de bedoeling dat er elke keer een ander boek gekozen wordt. Het kind leest in ieder geval twee keer per week in hetzelfde boek.

De leerkracht kan ondersteuning bieden bij het kiezen en bepalen van geschikt leesmateriaal. De leerkracht weet namelijk wat het leesniveau van de leerling is. De beste oefenstof zijn volgens Samen Beter Lezen boeken of teksten waarin ongeveer één moeilijk woord per zin staat of één AVI-niveau hoger dan het AVI-niveau dat de leerling beheerst.

2. Tijd

De leesmethode Estafette (Koeckebacker, Linden, Smolders, & Struiksmā, 2009) adviseert om de leestijd voor risicolezers te verlengen met minimaal één uur per week. Deze verlenging van leestijd gebeurt in de vorm van viermaal een kwartier.

Samen Beter Lezen zegt dat het effectiever is om elke dag vijftien minuten bezig te zijn met lezen dan bijvoorbeeld eens per week een uur. Een periode van 8 tot 10 weken minimaal vier dagen per week ongeveer een kwartier lezen blijkt nodig te zijn om effecten te kunnen bespeuren. Er moet natuurlijk wel consequent worden geoefend volgens de juiste methodiek. De periode is gebaseerd op veertig leesmomenten Samen Beter Lezen. Een oefenperiode wordt bij voorkeur niet onderbroken door een lange vakantie. Daarom kies ik ervoor om de oefenperiode tussen de carnavalsvakantie en de meivakantie te laten vallen, deze bedraagt 7 weken. Als er minimaal vijf dagen per week een kwartier gelezen wordt dan zullen dit 35 leesmomenten zijn, 5 minder dan de theorie van Samen Beter Lezen zegt.

3. Plaats

Samen Beter Lezen adviseert om een rustige plek te kiezen waar je niet door anderen gestoord kunt worden. Kinderen kunnen niet goed lezen als er veel dingen om hen heen gebeuren of als het onrustig is. Er wordt een gezellig, knus plekje gekozen waar zowel de ouder als de leerling het boek goed kunnen lezen.

4. Leeshouding en gebruik van een aanwijskaart

In Estafette wordt gezegd dat de afstand tussen tekst en ogen goed is als de onderarm en de vuist van het kind tussen zijn kin en het boek passen.

Een 'steunblad' of aanwijskaart is vaak een nuttig hulpmiddel. Laat dit *boven* en niet onder de regel leggen waar het kind aan het lezen is. Zo bedekt hij de tekst die al gelezen is en niet de tekst die hij nog gaat lezen. Je kunt de aanwijskaart ook als aanwijspijl laten gebruiken. De punt wijst dan het woord aan dat gelezen wordt. Doordat de aanwijskaart dan verticaal ligt, belemmert dit het vooruitlezen met de ogen niet:

5. Begeleiding

De ouder dient volgens Samen Beter Lezen in alle gevallen rustig te blijven. Hij mag niet boos worden als het kind een fout maakt of een woord niet kan lezen. De nadruk ligt op wat het kind wel kan. Daarop wordt telkens positieve feedback gegeven door middel van complimentjes. Zie hiervoor positieve opmerkingen voor het logboek in bijlage 4.

6. Leesvormen om vlot en vloeiend (tempoverhogend) te lezen

Zoals in de beginsituatie naar voren kwam moet het leestempo worden verhoogd. Voor het lezen van een tekst wordt het fasemodel van Samen Beter Lezen gebruikt. Ik heb de fases aangepast en aangevuld met voor-koor-door lezen uit Estafette. Zie hiervoor het fasemodel van Samen Beter Lezen in bijlage 1.

Estafette geeft aanwijzingen voor het introduceren van een nieuwe tekst:

- Laat het kind op basis van de titel heel kort brainstormen over de mogelijke inhoud. Betrek de plaatjes bij de introductie. Bespreek samen waar het verhaal over gaat.
- Lees het begin van de tekst voor. Bespreek kort de inhoud en laat het kind het fragment eventueel in koor fluisterend met u meelesen. Lees zo in fragmenten de hele tekst.
- Lees de tekst samen met het kind hardop en stop bij moeilijke woorden. Laat deze woorden markeren in de tekst. Laat ten slotte de gemarkeerde woorden nog een keer apart lezen. Hierbij ligt eerst de nadruk op correct lezen.
- Het kind leest nu zelf de tekst.

Op dezelfde wijze als hierboven beschreven (voor-koor-zelf) kan er ook gebruik gemaakt worden van fragmenten uit kinderboeken. Om kinderen voor deze activiteit te motiveren, kan de tekst in overleg met het kind worden uitgekozen.

Voor het lezen van woorden kunnen de volgende werkvormen uit Estafette worden gebruikt:

- Lees rijen woorden eerst in zijn geheel voor, daarna in zijn geheel in koor;
- Een variatie hierop is het van onder naar boven of van links naar rechts lezen van een rijtje woorden, eerst weer voorlezen en daarna koorlezen;
- Een rij woorden, woord voor woord voorlezen en koorlezen is een derde variant.

Lezen met de zandloper: laat een zandloper zien. Vertel dat u de woorden gaat lezen terwijl de zandloper loopt, en dat u stopt met lezen als de zandloper is doorgelopen. Geef het kind de opdracht om 'start' en 'stop' te roepen. Lees de rijtjes nu hardop voor en leg de nadruk op het

correct lezen. Doe daarna voor hoe het lezen niet mag gaan: heel snel, nauwelijks verstaanbaar, letters en halve woorden inslikkend. Daarna mag het kind lezen. Als u de zandloper omdraait en ‘start’ roept, begint het kind met lezen. Als de zandloper is doorgelopen roept u ‘stop’. Het kind zet een streep onder het woord wat hij als laatste heeft gelezen.

In de methode Leeslijn (Baar, 2005) wordt gesproken over flitskaarten. Flitskaarten zijn kaarten met leeswoorden bedoeld voor oefening van de directe woordherkenning wat bijdraagt aan het verhogen van het leestempo.

Suggesties voor gebruik:

Flitskaarten met één leerling, zelfstandig

- De leerling zoekt de flitskaarten met een bepaalde letter of lettergroep. U geeft de leerling de opdracht om bijvoorbeeld flitskaarten met vooraan de letter b te zoeken.
- U geeft de opdracht twee stapels te maken van de flitskaarten. Welke letters ken je al en welke letters ken je niet (kun je nog niet benoemen)?

Flitskaarten samen met het kind:

- U zit tegenover het kind. De flitskaarten liggen op een stapeltje met de bedrukte zijde aan de onderkant. U pakt een flitskaart en laat deze kort zien aan het kind. Deze zegt de letter, het woord of de woorden. U controleert het samen met het kind. Als het goed is gaat het kaartje op het groene papier, als het fout is op het rode papier. Als het kind het goed heeft, maar er te lang over na heeft gedacht of het niet zeker wist (gokte), gaat de flitskaart op het oranje papier.
- U zit tegenover het kind. De flitskaarten liggen op een stapeltje met de bedrukte zijde aan de onderkant. U pakt een flitskaart en laat deze kort zien aan het kind. Het kind benoemt de letter, het woord of de woorden, pakt de flitskaart en legt het op het groene, rode of oranje papier. Op het groene papier als hij zeker weet dat het goed is. Op het rode papier als hij een woord niet herkend heeft en op het oranje papier als hij het niet zeker weet. Als het kaartje is neergelegd bij een van de kleuren, controleert u het samen met het kind.

De methode Leessleutel (Mulder-Vermist) geeft ook een mogelijkheid om het leestempo te verhogen:

- Noteer de woorden die het kind niet snel kan lezen, op stroken of kaarten. Stel een pakketje samen van tien woorden en flits die woorden. Noteer hoe lang het kind erover

doet om het pakketje te lezen. Doe het de volgende dag weer. Bekijk of het kind het dan sneller doet. Geef eventueel een beloning als het sneller gaat.

In het orthodidactische materiaal van Luc de Koning, Speciale Leesbegeleiding, komt de aanpak voor tempoverhoging overeen met de aanpak van Leessleutel:

- Noteer woorden uit de tekst die het kind niet snel genoeg leest op het flitswoordenblad. Knip er kaartjes van en toon elk kaartje in een flits aan het kind, met de stopwatch erbij. Bij niet of fout lezen worden ze nogmaals getoond, eventueel wat langer. Noteer hoe lang het kind erover doet om alle woorden te lezen. Bied daarna de tekst opnieuw aan waaruit de woorden afkomstig waren. Herhaal deze procedure de volgende dag en kijk of het nu sneller gaat.

7. Hoe corrigeer je een fout?

Over het verbeteren van leesfouten wordt volgens het artikel “Betere leesprestaties met leesouders” (Overbeek, 2009) op twee manieren gedacht: snel verbeteren en wachten met verbeteren. Aan de ene kant is het voor het goed leren verbinden van letters met klanken zaak dat een leerling meteen de goede link legt. Als de leerling een letter verkeerd uitsprekt, blijft de verkeerde klank toch hangen. Een leerling die bijvoorbeeld in plaats van b d zegt, zal de volgende keer bij het lezen van de b toch weer aan de d denken en blijven twijfelen. Vanuit deze gedachte zijn bij het verbeteren van leesfouten de volgende instructies van belang:

- Spreekt de leerling een letter of lettercombinatie verkeerd uit, noem dan meteen de goede klank.
- Aarzelt de leerling bij een letter of lettercombinatie, noem dan meteen de goede klank.

Aan de andere kant moeten leerlingen leren zelf fouten te verbeteren. Vanuit dat oogpunt volgen andere aanwijzingen voor het verbeteren van leesfouten, deze manier komt aanbod wanneer de letters zijn geautomatiseerd:

- Verbeter leerlingen niet te snel. Geef de lezer de gelegenheid om een fout zelf te ontdekken en te herstellen. Dit bevordert de zelfstandigheid van de lezer.
- Als een leerling een fout niet opmerkt, geef dan een aanwijzing om het woord nog een keer te lezen. Als de leerling zichzelf dan nog niet verbetert, zeg dan het woord voor. Laat de leerling daarna de hele zin nogmaals lezen.
- Heeft het kind moeite om een woord te lezen, wacht dan vijf seconden. Lukt het niet om het woord te lezen of leest de leerling het fout, zeg het woord dan voor. Laat de leerling daarna de hele zin nogmaals lezen voor het behouden van het tekstbegrip.

Deze manier van verbeteren komt overeen met wat Estafette en Samen Beter Lezen zeggen over fouten verbeteren. Samen Beter Lezen heeft dit verwerkt in een correctiemodel. Zie hiervoor bijlage 2.

8. Logboek

Het is verstandig om te noteren wat er tijdens het leesmoment gelezen is. Zo worden de prestaties bijgehouden. Ook kan de groepsleerkracht zien wat er allemaal gelezen is. Zie hiervoor bijlage 3.

Er zijn ook positieve opmerkingen voor het logboek, om zo het kind meer zelfvertrouwen te geven. Zie hiervoor bijlage 4

9. Boekentips

Ahlers en Mortel (2007) zeggen dat het de taak van school is om ouders in te lichten over welke boekjes geschikt zijn om te lezen en hoe ze tot die keuze kunnen komen. Vandaar dat ik tijdens de informatiebijeenkomst ervoor heb gekozen om een aantal boeken aan ouders te laten zien en om ouders te enthousiasmeren om deze te huren bij de bibliotheek.

Strips voor beginnende lezers, Zwijsen

Leesplezier is met de Strips voor beginnende lezers wel verzekerd! Zwijsen ontwikkelde de strips speciaal voor kinderen in groep 3. Het lettertype is goed leesbaar, de illustraties helpen om de tekst beter te begrijpen. Met de strips voor beginnende lezers wordt leren lezen extra leuk.

Bikkels, Zwijsen

Lekker lezen en tegelijkertijd de leestechiek trainen? Dat kan met de Bikkels-serie van Zwijsen. Er zijn Bikkels-boeken voor groep 3, 4, 5 en 6, allemaal met een eigen leesmoeilijkheid. Zo staan in de groep 3 Bikkel 'Zing Joon, zing!' van Dirk Nielandt verkleinwoorden centraal. Zonder dat kinderen het merken, komen ze extra vaak woorden tegen als glaasje, jurkje, bloempje. Hoe hoger het AVI-niveau, hoe pittiger de leestechiek. Met Bikkels breiden kinderen ook hun woordenschat uit. Elk boek begint met een woordweb dat met illustraties de betekenis van woorden verduidelijkt. Maar natuurlijk zorgen Bikkels vooral voor veel leesplezier! De verhalen zijn geschreven door populaire kinderenboekenschrijvers als Anke de Vries en Selma Noort. De thema's zijn aansprekend en

herkenbaar. Zo pakken zelfs kinderen die een hekel hebben aan lezen, graag een Bikkels-boek.

Bikkels in het kort:

- leesplezier en leestechiek
- aandacht voor woordenschat
- geschreven door populaire kinderboekenschrijvers

Maan roos vis samenleesboeken en Delubas

Met de samenleesboeken kunnen kinderen thuis naar hartenlust oefenen en zich voorbereiden op wat ze op school leren. Met deze prentenboeken en leesboeken kunnen kinderen zich spelenderwijs ontwikkelen en samen lezen met hun ouders. En hun ouders laten zien wat ze allemaal al kunnen.

Doorlezers

Veel leerlingen vinden het leuk om lange verhalen te lezen. Maar een dik boek schrikt af. Speciaal voor deze kinderen ontwikkelde Zwijsen de serie Doorlezers. Doorlezers zijn boeken die een paar vormen. Steeds twee boeken dus met dezelfde rode draad, die samen én los van elkaar gelezen kunnen worden.

Lees! met Paul van Loon

Niet iedere schrijver van kinderboeken kan boeken voor kinderen in groep 3 schrijven. Paul van Loon is er meester in. Hij weet fantastische verhalen te schrijven met de weinige woorden die in deze boeken gebruikt kunnen worden. De boeken volgen elkaar op in moeilijkheid: het eerste boekje voor groep 3 is geschreven op het makkelijkste AVI-niveau: AVI-start. De andere boekjes zijn geschreven op AVI M3, AVI E3 en AVI M4. Voor elk moment in groep 3 een boek op maat.

Zoeklicht Dyslexie

De leesboeken van Zoeklicht Dyslexie maken het lezen makkelijk.

- Het lezen begint met een luister-cd. Daarop wordt het eerste hoofdstuk van het boek voorgelezen, wat de start vereenvoudigt.
- Speciale flappen voor- en achterin beelden de hoofdpersonen af en lastige woorden.
- Moeilijke woorden worden in de tekst steeds herhaald. Daardoor worden ze steeds makkelijker leesbaar.

- De boeken zijn gedrukt in het lettertype *Read Regular*. Dit is speciaal ontworpen voor dyslectische kinderen.
- De boeken worden gedrukt op getint papier. Dit vermindert het contrast tussen letters en papier.
- Alle boeken zijn geschreven door bekende en ervaren auteurs en full colour geïllustreerd.

Versjes voor beginnende lezers, Zwijsen

De leesmethode De Leessleutel (Mulder-Vermist) geeft aan dat gedichtjes de mogelijkheid bieden om het leestempo te verhogen:

- Maak of zoek eenvoudige gedichtjes/rijmpjes en laat het kind die lezen. Oefen ze regelmatig en houd de leestijd bij. Rijmpjes en gedichtjes hebben vanwege het rijm veel mogelijkheden het leestempo te verhogen. Ze stimuleren de lezer immers in een goed tempo voor te lezen en het rijm vergemakkelijkt en bevordert de woordherkenning. Zet enkele rijmpjes op kaartjes en oefen die regelmatig met het kind.

De versjes voor beginnende lezers sluiten hier goed bij aan en passen bij de methode Veilig leren lezen.

Maan roos vis: hét tijdschrift bij Veilig leren lezen

Maan, roos, vis. Veruit de meeste kinderen in Nederland leren lezen met Veilig leren lezen. Het tijdschrift maan roos vis loopt precies op met wat je kind leert op school. En dus kan je kind alles zélf lezen en zélf doen.

- speciaal voor kinderen in groep 3
- aanbevolen door leerkrachten
- past bij Veilig leren lezen, de methode van school
- elke twee weken een tijdschrift

De reacties van ouders over de informatiebijeenkomst waren heel positief en ouders hebben de bijeenkomst als nuttig ervaren. Dit weet ik doordat ik ouders heb gevraagd een reactie te geven. Ouders kregen de gelegenheid om tussendoor vragen te stellen over het lezen en over de leesmap en zijn een stuk wijzer naar huis gegaan. In het volgende hoofdstuk beschrijf ik wat de inhoud van de leesmap is.

4.2 Inhoud leesmap

In dit hoofdstuk zal ik beschrijven wat de inhoud van de leesmap is en waarom ik voor deze inhoud heb gekozen.

Informatie ‘ Samen Beter Lezen’

Hierin staat de informatie die is verteld op de informatiebijeenkomst. Dit heb ik toegevoegd zodat ouders nog eens rustig de theorie kunnen doorlezen.

Informatie per week

Vanuit de literatuur komt naar voren dat het leesonderwijs regelmatig aan bod moet komen tijdens voorlichtingsmateriaal dat naar ouders uit gaat. Iedere week krijgen ouders informatie over de leesmoeilijkheden die centraal staan die week en wat er volgens de leesmethode aanbod komt.

Oefenmaterialen

De oefenmaterialen zijn de materialen waarmee ouders thuis met hun kind gaan oefenen. Er zitten woordrijtjes in en teksten die één AVI-niveau hoger zijn dan het AVI-niveau dat de leerling beheerst. Volgens Samen Beter Lezen is dit de beste oefenstof. Er zitten ook bladen in van Veilig leren lezen: woordzetters. Dit zijn bladen met woorden en tekst met verschillende leesmoeilijkheden. De kinderen hebben hier op school instructie over gehad en oefenen dit thuis nog eens extra. Tot slot zitten er leesboekjes in van de oude methode Veilig leren lezen. Deze sluiten aan bij het leesniveau van de kinderen en kunnen gebruikt worden als ouders niet lid zijn van de bibliotheek.

Verder zitten er in de leesmap flitsletters en flitswoordjes. Volgens verschillende methodes (Baar, 2005), (Mulder-Vermist), (Koning) zijn flitskaarten een goede oefening voor de directe woordherkenning waardoor het leestempo omhoog gaat. Letters en woorden worden zo geautomatiseerd.

Ook zitten er gedichtjes in de leesmap. De leesmethode De Leessleutel (Mulder-Vermist) geeft aan dat gedichtjes de mogelijkheid bieden om het leestempo te verhogen want gedichtjes stimuleren de lezer in een goed tempo voor te lezen en het rijm vergemakkelijkt en bevordert de woordherkenning.

Aanwijskaart

Een aanwijskaart is vaak een nuttig hulpmiddel omdat kinderen zich hierdoor kunnen richten op de tekst.

Logboek + positieve opmerkingen

Deze zit erin zodat ik kan zien of ouders zich aan de voorgeschreven leestijd houden.

Fasemodel Samen Beter Lezen

Dit fasemodel wordt gebruikt bij het lezen van teksten.

Correctieprocedure Samen Beter Lezen

Stap voor stap uitleg over het corrigeren van fouten.

Ouders gaan 7 weken met hun kinderen aan de slag met het leeshuiswerk. In de laatste week heb ik de kinderen weer met de verschillende leestoetsen getoetst. De resultaten zal ik in het volgende hoofdstuk beschrijven.

5. Data analyse en resultaten

In dit hoofdstuk zal ik de uitkomsten van de verzamelde data gaan weergeven en vergelijken met de resultaten beschreven in de beginsituatie. Voor het verzamelen van de data heb ik gebruik gemaakt van toetsgegevens van de leerlingen, een enquête onder ouders en gesprekken met collega's.

Na 7 weken thuis geoefend te hebben, heb ik de toetsen die vóór het onderzoek zijn afgenomen nog een keer afgenomen om zo verschillen te kunnen ontdekken. Voor de gemiddelde uitslagen van de groep en van de kinderen die mee hebben gedaan aan het onderzoek, zie bijlage 5.

Als ik kijk naar de toetsgegevens van AVI en daarvan het gemiddelde neem van de kinderen die thuis meededen aan het leeshuiswerk, dan lezen zij een gemiddelde score van 2,62 dat gelijk staat aan AVI Midden 3 beheersing. Na het leesonderzoek lezen zij een gemiddelde score van 4,62 dat gelijk staat aan AVI Eind 3 beheersing. Dat is een verschil van + 2. Als ik het gemiddelde neem van de kinderen die niet meededen aan het leesproject, dan lezen zij een gemiddelde score van 4,83 dat gelijk staat aan AVI Eind 3 beheersing. Na de periode van 7 weken lezen zij een gemiddelde score van 6,10 dat gelijk staat aan AVI Midden 4 beheersing. Dat is een verschil van +1,27.

De leesgroep is dus meer gestegen.

Kijkend naar de scores van DMT kaart 1 en kaart 2 dan las de leesgroep gemiddeld 34,46 woorden op kaart 1 wat een B score oplevert, en 19,38 woorden op kaart 2 wat ook een B score oplevert. Na het leesonderzoek lezen zij gemiddeld 47,69 woorden op kaart 1 wat een A score oplevert, en 30,46 woorden op kaart 2, wat ook een A score oplevert. Zij zijn gestegen met 13,23 woorden op kaart 1 en 11,08 woorden op kaart 2. De andere groep las gemiddeld 52,5 woorden op DMT kaart 1 wat gelijk staat aan een A score, en op kaart 2 lezen zij gemiddeld 37,17 woorden wat ook een A score oplevert. Na de periode van 7 weken lezen zij gemiddeld 65,44 woorden op kaart 1, wat een A score oplevert, en 44,76 woorden op kaart 2, wat ook een A score oplevert. Zij zijn gestegen met 12,94 woorden op kaart 1 en 7,59 woorden op kaart 2. Dit betekent dat de leesgroep meer is gestegen.

Op de veilig en vlot toets kern 8 scoorde de leesgroep gemiddeld een ruim voldoende en op veilig en vlot kern 9 scoorden zij gemiddeld een voldoende. Na het leesonderzoek scoren zij

op de veilig en vlot toets kern 8 gemiddeld ook een ruim voldoende maar lezen gemiddeld 4 woorden meer. Op veilig en vlot kern 9 scoren zij nu een ruim voldoende en lezen zij gemiddeld 2,46 woorden meer.

De andere groep scoorde op de veilig en vlot toets kern 8 gemiddeld een goed en op de veilig en vlot toets kern 9 scoren zij ook gemiddeld een goed. Nu lezen zij ook gemiddeld een goed op kern 8 maar lezen gemiddeld 3.73 woorden meer. Op kern 9 lezen zij ook een goed maar worden er gemiddeld 1.12 woorden meer gelezen.

De leesgroep is gemiddeld meer woorden gaan lezen.

Op de toets van leestechiek scoorde de leesgroep gemiddeld een C en de andere groep scoorde gemiddeld een B. Nu scoort de leesgroep gemiddeld een B en zij hebben gemiddeld 1,54 woorden nauwkeuriger gelezen. De andere groep scoort nu nog steeds gemiddeld een B, maar zij zijn gemiddeld 1 woord minder nauwkeurig gaan lezen. De leesgroep scoort hierin dus ook weer beter.

Als ik kijk naar de resultaten van de hele groep, dan kan ik zeggen dat de kinderen die met het leesonderzoek meededen, op alle toetsen gemiddeld meer zijn gestegen dan de andere kinderen. Het leestempo is dus verhoogd.

Als ik kijk naar de individuele leerlingen die aan het leesonderzoek meededen, dan kan ik zeggen dat de kinderen die een normale of hogere leesontwikkeling hadden, het meest en met grotere sprongen zijn gestegen. Zij zijn gemiddeld 2 AVI's gestegen en lezen meer woorden in één minuut. In onderstaande tabel kun je zien dat deze leerling zelfs 3 AVI-niveaus is gestegen. Ook is hij sneller gaan lezen op de woordtoetsen DMT en Veilig en vlot, dit kun je zien aan het gestegen aantal woorden bij DMT en aan de snellere leestijd bij Veilig en vlot. Deze leerling las de toets leestechiek erg nauwkeurig, hij behaalde een score van 45 wat betekent dat hij de toets foutloos heeft gemaakt. Ik kan concluderen dat het leestempo is verhoogd.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	M5 instructie	E6 beheersing	+ 3
DMT 1	98	119	+
DMT 2	79	104	+

Veilig en vlot 8	39 sec U	26 sec U	+
Veilig en vlot 9	32 sec U	27 sec U	+
Leestechiek	45	45	/

Kinderen die onder het niveau lezen en zwak zijn op het gebied van lezen, zijn wel vooruit gegaan, maar met kleinere sprongen dan de goede lezers. Zij hebben nog geen AVI gehaald. Als ik naar de leestijd kijk zie ik dat bij deze kinderen het tempo is verhoogd, zij lezen een tekst sneller en zij lezen meerdere woorden per minuut. Deze groep zwakke kinderen zijn het meest gestegen in de toets Leestechiek. Daaruit kan ik opmaken dat de zwakke lezers veel nauwkeuriger zijn gaan lezen, en dat zij nog steeds op tempo moeten oefenen. De zwakke lezers hebben wellicht meer tijd nodig om grotere sprongen in leesontwikkeling te maken. In onderstaande tabel kun je zien dat deze leerling de AVI toets eerst in 5.40 minuten las, en daarbij 9 fouten maakte. In de toets achteraf leest hij de toets in 2.40 minuten en met 0 fouten. Bij deze leerling is dus het leestempo en de leesnauwkeurigheid verbeterd. Dit kun je ook zien in de andere toetsen; hij is meer woorden gaan lezen en in de toets leestechiek maakt hij nog maar één leesfout en haalt hij bijna de hoogste score van 45.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	5.40 9 ft	2.47 0 fout	+
DMT 1	13	22	+
DMT 2	2	9	+
Veilig en vlot 8	3 O	7 O	+
Veilig en vlot 9	3 O	8 T	+
Leestechiek	38	44	+

Om helder te krijgen aan wat voor informatie ouders behoefte hebben en verbeterpunten omtrent het lezen in groep 3 in kaart te brengen, had ik een enquête onder de ouders van groep 3 afgenomen. Uit de enquête kwam naar voren dat de helft van de ouders van mening is dat de school onvoldoende informatie gaf over hoe er thuis kan worden geoefend met lezen. Er was behoefte aan:

- Adviseren op welk AVI niveau het kind leest, zodat daar rekening mee kan worden gehouden bij het kiezen van boeken;

- wat er thuis kan worden gedaan om het kind op het gebied van lezen efficiënt te helpen;
- uitleg krijgen over waar op te letten en hoe sturing te geven aan het lezen;
- informatie krijgen over de methode die in groep 3 gebruikt wordt.

Deze informatie heb ik verwerkt in de informatiebijeenkomst, zodat ouders gelijk antwoord kregen op hun vragen.

In de laatste week van het leesproject heb ik ouders die meededen aan het onderzoek gevraagd of zij nog een enquête wilden invullen om zo het leesonderzoek te kunnen evalueren. Van de 13 ouders hebben 9 ouders de enquête ingeleverd. De enquêtes zijn zeer positief ingevuld. Uit de enquête is gebleken dat alle ouders de informatiebijeenkomst over het lezen als nuttig hebben ervaren. Ook weten alle ouders nu beter hoe het lezen wordt vormgegeven in de klas. Ouders hebben voldoende informatie gekregen zodat ze beter weten hoe ze thuis kunnen lezen en oefenen met hun kind.

Alle ouders, op 3 ouders na, geven aan dat zij nu weten op welk leesniveau hun kind leest. Deze 3 ouders zeggen dat zij dit niet weten omdat het leesniveau aan het begin van het leesproject is gegeven, maar niet wat de resultaten zijn na het leesonderzoek. Daar hebben zij gelijk in. In de enquête heb ik aangegeven dat ik na de vakantie uitslag zal geven over de behaalde leesscores.

Eén ouder is na de bijeenkomst lid geworden van de bibliotheek. Alle ouders geven aan dat zij nu in de bibliotheek beter boeken kunnen vinden die aansluiten bij het leesniveau. Ook geven alle ouders aan dat zij nu beter weten hoe ze het lezen thuis kunnen bevorderen en hoe zij hun kind op de juiste manier moeten verbeteren als hij/zij een leesfout maakt.

Op de vraag of het kind het lezen thuis leuk vindt met de leesmap, geven 5 ouders aan van wel, en 2 ouders van niet. 2 ouders geven aan dat het lezen met de leesmap in het begin zeer interessant was, maar dat het de laatste weken wat minder werd.

Dan was er nog de vraag wat de ouders en de kinderen vonden van de oefenmaterialen om het leestempo te verhogen. De woordzetter met leesmoelijkheden in woordjes en tekst vonden de meeste ouders leuk en goed om moeilijkere woorden te oefenen, en een aantal ouders vonden het minder aantrekkelijk en te veel of te moeilijk. De leesboekjes van school werden gecombineerd met boeken van de bibliotheek, en de meeste ouders geven aan dat deze boekjes bij het kind favoriet waren, en 2 ouders geven aan dat het niet veel gebruikt is. De flitskaartjes vonden alle ouders erg nuttig en zij konden verbetering zien. Veel kinderen vonden dit het leukst om te oefenen.

De rijmpjes zijn door alle ouders en kinderen als erg leuk ervaren.

De woordrijen lezen in één minuut wordt door 6 ouders als leuk ervaren door het wedstrijd element, en door 3 ouders als te veel en lastig ervaren.

Tot slot waren er nog leesteksten, daarop wordt verschillend gereageerd. 3 ouders geven aan dat hun kind liever in een boek leest, en 3 ouders geven aan dat de leesteksten leuk en goed waren om het tempo te verhogen.

Het lezen thuis wordt door alle ouders als nuttig ervaren, alleen geven 4 ouders aan dat vijf dagen per week 15 minuten lezen te veel is.

Ik kan concluderen dat ik ouders voldoende heb geïnformeerd over het leesonderwijs. De vragen die ouders aan het begin van het project hadden zijn beantwoord tijdens de bijeenkomst. De flitskaartjes en rijmpjes zijn als favoriet uit de oefenmaterialen gekomen.

Tot slot wilde ik duidelijk krijgen hoe het leeshuiswerk wordt vormgegeven en wat mijn collega's vinden van de informatieverstrekking vanuit school. Zij vonden dat de school onvoldoende informatie aan ouders geeft zodat ouders weten hoe zij thuis kunnen lezen en oefenen met hun kind. Ook vonden mijn collega's dat ze ouders te weinig bij het leesonderwijs betrekken, er moet betere uitleg komen over hoe het leesonderwijs wordt vormgegeven in de klas en duidelijkere uitleg over hoe je thuis leest met een kind.

Ik heb mijn collega's op de hoogte gehouden van mijn onderzoek en mijn bevindingen. Daarover kreeg ik erg positieve reacties. Nu heb ik de informatie nog vrijblijvend gegeven, maar de directie vindt dat ik dit in een teamvergadering moet presenteren zodat collega's er ook daadwerkelijk iets mee gaan doen. Zo kan er een doorgaande lijn ontstaan in het informeren en betrekken van ouders bij het leesonderwijs.

Nu ik bovenstaande gegevens heb verzameld, kan ik conclusies en aanbevelingen geven. Dit zal ik in het volgende hoofdstuk uitgebreid beschrijven.

6. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk geef ik antwoord op de deelvragen die in hoofdstuk 1 zijn gesteld. Daarnaast geef ik aanbevelingen voor volgend schooljaar. Ten slotte zal ik memoreren over mijn eigen ervaringen in dit onderzoek, wat ik graag anders had gedaan, waar de verkregen antwoorden tekort schieten, en wat ik eventueel verder zou willen onderzoeken of aanpakken.

Mijn onderzoeksvraag was:

Hoe kan ik ouders betrekken bij het leesonderwijs zodat de leesopbrengsten omhoog gaan?

Om deze vraag te beantwoorden, ga ik eerst in op de deelvragen:

Wat vinden ouders van de informatievoorziening over het lezen in groep 3?

Op deze vraag heb ik antwoord gegeven in hoofdstuk 3, de beginsituatie. Om helder te krijgen aan wat voor informatie ouders behoefte hadden en verbeterpunten omtrent het lezen in groep 3 in kaart te brengen, heb ik een enquête onder de ouders van groep 3 afgenomen. Uit de enquête kwam naar voren dat de helft van de ouders van mening is dat de school onvoldoende informatie geeft over hoe er thuis kan worden geoefend met lezen. Er zijn veel vragen over het lezen.

Naar aanleiding van de enquête heb ik een informatiebijeenkomst gehouden en zijn ouders gestart met het thuis oefenen van lezen met de methode Samen Beter Lezen. In hoofdstuk 5 kom ik, na een enquête onder ouders achteraf te hebben afgenomen, tot de conclusie dat ik ouders voldoende heb geïnformeerd over het leesonderwijs. De vragen die ouders aan het begin van het project hadden zijn beantwoord tijdens de informatiebijeenkomst.

Welke manieren zijn er om ouders te betrekken bij het leesonderwijs?

Om deze vraag te beantwoorden heb ik gebruik gemaakt van de theorie. Dit is uitvoerig besproken in hoofdstuk 2. In verschillende literatuur wordt het belang van het betrekken van ouders bij het leesonderwijs aangegeven. Veel leesdeskundigen zijn het dus met elkaar eens dat het voor de leesontwikkeling van een kind van belang is dat ouders met hun kind thuis lezen. In hoofdstuk 2 beschrijf ik vanuit verschillende inzichten uit de literatuur de volgende manieren om ouders te betrekken bij het leesonderwijs:

- Ouders informeren over hoe het leesproces verloopt,
- Welke leesleerstof aan bod komt (denk aan lettervolgorde en leesmoeilijkheden),
- Welke materialen gebruikt worden,
- Op welke manier de leerkracht te werk gaat,

- Wat er gebeurt als kinderen lezen moeilijk blijken te vinden,
- Voor ouders inzichtelijk maken wat leren lezen voor een kind betekent,
- Ouders duidelijk maken dat het voor de leesbevordering van belang is voortdurende belangstelling voor het leren lezen te hebben: welke letter is er geleerd en welke woordjes kan het kind lezen,
- Het leesonderwijs moet regelmatig aan bod moet komen. Dit kan in voorlichtingsmateriaal dat naar ouders uit gaat of tijdens bijeenkomsten of informatieavonden,
- Informeren over de wijze waarop ouders kunnen inspelen op de leesontwikkeling van hun kind: bruikbare tips in het algemeen, maar ook groepspecifiek. Hoe ouders moeten omgaan met letters (schrijven) en benoemen in groep 3. Op welke wijze ouders kunnen omgaan met leesfouten, bijvoorbeeld in de periode van de tweede helft van groep 3 en tijdens het proces van het voortgezet technisch lezen,
- Ouders kunnen helpen door ondersteuning van het huiswerk en het benadrukken van het belang van school.

Welke manier past bij mijn klas/school?

In de inleiding heb ik beschreven dat de onderwijsinhoudelijke focus op de Meerhoef voornamelijk gericht is op de doelen van het verbetertraject in het kader van het verhogen van de kwaliteit van de leeropbrengsten. Een manier die bij de school past is dan ook een opbrengstverhogende aanpak. Vanuit verschillende literatuur komt naar voren dat de methode Samen Beter Lezen bruikbaar is om de leesvaardigheid van leerlingen verder te ontwikkelen met behulp van ouders. Daarom heb ik gekozen voor de methode Samen Beter Lezen. Vanuit de literatuur komt ook naar voren dat het leesonderwijs regelmatig aan bod moet komen tijdens voorlichtingsmateriaal dat naar ouders uit gaat of tijdens bijeenkomsten. Ik heb een informatiebijeenkomst gehouden op basis van de vragen die ouders hadden en wat ik belangrijk vond om te vertellen. Ook zat in het leeshuiswerk iedere week voorlichtingsmateriaal over wat voor leesmoeilijkheden er die week centraal stonden, zodat ouders op de hoogte bleven van wat er die week werd gedaan op school.

Om terug te komen op mijn onderzoeksvraag:

Hoe kan ik ouders betrekken bij het leesonderwijs zodat de leesopbrengsten omhoog gaan?

Met behulp van de literatuur ben ik tot een plan van aanpak gekomen. Dit plan van aanpak heb ik uitvoerig beschreven in hoofdstuk 4. Ik heb ervoor gekozen om een

informatiebijeenkomst te houden en om een leesmap op te zetten. Het probleem was een te laag leestempo, dus ik heb tempoverhogende oefeningen in de leesmap gedaan. Na afloop van het leesproject heb ik metingen gedaan waarin ik in hoofdstuk 5 heb aangetoond dat de leesopbrengsten daadwerkelijk meer zijn gestegen ten opzichte van kinderen die niet hebben meegedaan aan het leesproject. Ook heb ik in hoofdstuk 5 uitvoerig beschreven dat ouders erg positief zijn over de informatiebijeenkomst en het leeshuiswerk.

Door middel van de informatiebijeenkomst en het leesproject heb ik de doelen van het onderzoek behaald:

- Ouders betrekken bij het leesonderwijs;
- Ouders stimuleren aandacht te besteden aan de leesontwikkeling van hun kind;
- Ouders informeren over het leesproces en leesonderwijs.

Op basis van de bovenstaande conclusies kan ik verschillende aanbevelingen geven voor volgend schooljaar.

Volgend schooljaar wil ik beginnen met een informatieavond over het lezen in groep 3. In het Protocol Leesproblemen en Dyslexie (Wentink & Verhoeven, 2001) wordt gezegd dat ouders betere leerresultaten kunnen bereiken met hun kind, als ze weten hoe ze hun kind moeten ondersteunen tijdens het lezen. Het gaat dan om zaken als de keuze van het leesmateriaal, voordoen, samen lezen en corrigeren van fouten. In de informatieavond moet dus duidelijk naar voren komen wat het belang is van thuis oefenen op het gebied van lezen en hoe het lezen op school wordt vormgegeven maar ook hoe ouders thuis kunnen oefenen met lezen volgens de methode Samen Beter Lezen, aangepast op het lezen in het begin van groep 3. Ik wil boekentips geven en informeren over de bibliotheek. Veel informatie uit de informatiebijeenkomst en uit de literatuur (zie hoofdstuk 2.1) is daarvoor bruikbaar.

Tijdens deze informatieavond moet duidelijk worden dat wij als school het lezen als een hoge prioriteit zien en wat wij hiervan van ouders verwachten.

Ook wil ik ouders meteen betrekken om thuis te oefenen met hun kind door iedere week de nieuw aangeboden letter(s) en structureerwoorden mee naar huis te geven zodat ouders met hun kind kunnen flitsen met als doel het leestempo vanaf het begin van groep 3 op peil te houden. Ook wil ik om de paar weken rijmpjes of versjes meegeven om thuis te oefenen. Deze komen uit Versjes voor beginnende lezers en sluiten aan bij de leesmethode van Veilig leren lezen, dus bij de aangeboden letters en structureerwoorden. Ik kies voor flitsen en rijmpjes omdat deze uit het onderzoek als beste worden beoordeeld door ouders. Ik wil

kinderen en ouders blijven stimuleren om thuis hiermee te oefenen: aan het begin van het schooljaar wil ik een lettertoets afnemen bij de kinderen en naar aanleiding van deze lettertoets krijgen de kinderen een lettercertificaat mee naar huis zodat ouders weten welke letters ze al beheersen. Ouders krijgen een overzicht van alle letters en de uitspraak van de letters. Ik wil een datum aan ouders kenbaar maken wanneer alle letters moeten worden beheerst. Dit is om ouders en kinderen te motiveren om thuis te blijven oefenen. Volgens Vernooy (2005) is het wenselijk dat ouders de leesdoelen van de school en de werkwijzen om die doelen te realiseren, ondersteunen, want voor een succesvolle vernieuwing van het leesonderwijs is het nodig dat ouders de vernieuwing relevant vinden. De kinderen krijgen bij beheersing een letterdiploma mee naar huis.

Als de letters geautomatiseerd zijn wil ik een informatiebijeenkomst houden om ouders te informeren over de oefenmethode Samen Beter Lezen. Kinderen beginnen als de letters geautomatiseerd zijn boekjes te lezen en het is belangrijk om dan het leestempo op te voeren. Door ouders te informeren over hoe ze hun kind moeten ondersteunen tijdens het lezen, welk leesmateriaal ze moeten kiezen, hoe ze samen met hun kind moeten lezen en hoe fouten moeten worden gecorrigeerd, kunnen ouders, volgens Wentink en Verhoeven (2001), betere leerresultaten bereiken met hun kind.

Bij het behalen van een AVI wil ik een AVI diploma mee geven zodat ouders thuis weten welk leesniveau is behaald en op welk leesniveau hun kind mag oefenen.

Als ik kijk naar het leeshuiswerk is het belangrijk om dit voor de zwakke leerlingen voort te zetten. Mijn advies is om volgens de methode Samen Beter Lezen boeken te lezen. Boeken zijn door de verhaallijn aantrekkelijker en worden in mijn onderzoek door ouders en kinderen als leuker ervaren dan gekopieerde blaadjes. Als ouders geen lid zijn van de bibliotheek dan kunnen de leesboekjes van de oude Veilig Leren Lezen gebruikt worden. Om controle over het leeshuiswerk te houden zou ik de kinderen aan het eind van de week hun boekje mee naar school laten nemen en een stukje van de geoefende bladzijdes laten voorlezen aan de leerkracht en eventueel, als een kind dit wil, voor de klas.

De rijmpjes werden ook als erg leuk ervaren en zijn geschikt om te oefenen. Rijmpjes kunnen ook dienen als leeshuiswerk.

Voor hogere groepen die ook aan leeshuiswerk doen, zou ik als ouders geen lid zijn van de bibliotheek, teksten uit boeken kopiëren en iedere week een aantal pagina's meegeven. De boeken van de serie Bikkels zijn hiervoor erg geschikt; daarin wordt op bepaalde leesmoeilijkheden geoefend die aansluiten bij de nieuwe AVI toetsen. Ook zijn rijmpjes en

versjes geschikt als leeshuiswerk. Leerkrachten dienen ouders enkele keren per jaar in te lichten over het leesniveau dat de kinderen beheersen, zodat ouders geschikte boeken in de bibliotheek kunnen lenen. Dit kan door middel van een AVI diploma, of door contact op te nemen met ouders.

Om op woordniveau te blijven oefenen worden oefeningen op tijd door het wedstrijdelement door ouders en kinderen als leuk ervaren. Wat ouders en kinderen als leukste ervaren zijn flitskaarten met woorden erop.

Verder wil ik ouders iedere week op de hoogte brengen en houden van het leesonderwijs in groep 3 door gebruik te maken van het Infobulletin, een informatievoorziening voor ouders van de Meerhoef. Hierin wil ik ook leuke tips en oefeningen geven om thuis te oefenen.

Ik merkte tijdens de uitvoering van het leesproject dat collega's geïnteresseerd waren. Daarom wil ik graag iets vertellen over mijn onderzoek op een studiedag of tijdens een bouwvergadering. Dit wil ik doen voor de zomervakantie, zodat er punten mee kunnen worden genomen naar de algemene informatieavond voor alle ouders aan het begin van het nieuwe schooljaar. Deze informatieavond is een mooi moment om veel ouders te bereiken. Dit is vooral van belang voor collega's van groep 1 tot en met groep 4. Volgens Shaywitz (2003) is het corrigeren van leesproblemen bij een jong kind makkelijker dan bij een oud kind. Shaywitz gebruikt daarvoor een mooi metafoor: "het is veel makkelijker een nieuw huis te bouwen dan een bestaand huis te renoveren." Het is dus belangrijk om ouders uit deze leeftijdscategorie te stimuleren thuis een krachtige leesomgeving te creëren en te informeren over het leesonderwijs thuis.

Met behulp van deze conclusies en aanbevelingen hoop ik het leesonderwijs op basisschool de Meerhoef te verbeteren.

6.1 Eigen ervaringen

In dit hoofdstuk zal ik mijn eigen ervaringen met betrekking tot dit onderzoek beschrijven.

In de inleiding beschreef ik dat de onderwijsinhoudelijke focus op de Meerhoef met name gericht is op effectieve leesinstructie en het verbeteren van het handelen van de leerkracht. Daardoor wilde ik een totaal ander aspect van het leesonderwijs onderzoeken.

Ik wilde door middel van dit onderzoek mijn kennis met betrekking tot het leesonderwijs verbreden. Het inzicht dat ouders een grote bijdrage kunnen leveren was voor mij een nieuw inzicht waarin ik me wilde verdiepen. Ik hoopte te leren hoe ik ouders op de juiste manier kan betrekken bij het leesonderwijs, zodat de leesopbrengsten omhoog gaan. Daarbij hoorde een gedeelte van informeren en begeleiden van ouders, waarin ik geringe ervaringen had.

Door dit onderzoek heb ik geleerd waarom het belangrijk is om ouders te betrekken bij het leesonderwijs. Ook heb ik geleerd wat de taak van school is als het gaat om informatieverstrekking naar ouders. Door de informatiebijeenkomst heb ik geleerd om ouders te informeren en te begeleiden als het gaat over het leesonderwijs.

Als ik kijk naar wat ik anders zou hebben gedaan, dan zou ik een langere leesperiode dan 7 weken inplannen. Dit kon nu niet anders omdat er een vakantie van 2 weken tussen zou zitten, en de leesperiode mocht niet worden onderbroken door een lange vakantie. Nu waren het 5 leesmomenten te weinig, en ik denk dat als er een langere periode zou zijn geoefend dat de resultaten dan nog hoger zouden zijn.

Ook zou ik het aanbod van de leesmaterialen in de leesmap verkleinen. Veel ouders gaven aan dat het veel leesmateriaal was waardoor niet altijd alles aanbod kwam. Dit vind ik jammer want ieder materiaal had zijn goede eigenschappen als het gaat om tempoverhoging.

Ik heb mijn collega's nu nog vrijblijvend over de mail en in vergaderingen geïnformeerd over dit onderzoek. De directie ziet graag dat ik collega's hierover meer vertel, zodat zij ook kunnen profiteren van dit onderzoek. Dit wil ik dus nog voor de zomervakantie gaan doen.

Ik ben nu meer gespecialiseerd op het gebied van lezen. Een sterk onderdeel van dit onderzoek vind ik dat het gebaseerd is op een verscheidenheid aan theorie. Ik heb veel gebruik gemaakt van literatuur, iets wat ik altijd erg fijn vind om te gebruiken. Hierdoor staat er iets wat bewezen effectief is en goed onderbouwd. Door het bestuderen van de theorie heb ik ook veel kennis opgedaan op het gebied van lezen. Doordat ik veel affiniteit heb met dit

onderdeel, zal ik me in de toekomst nog verder specialiseren in leesonderwijs. Het lijkt mij erg leuk om in de toekomst leescoördinator te worden van een school.

Nawoord

Dit onderzoek kon alleen maar tot stand komen dankzij de hulp van veel personen. Op deze plaats wil ik dan ook iedereen bedanken die in meer of mindere mate heeft bijgedragen aan de realisatie van dit onderzoek.

In het bijzonder wil ik mijn collega Anja en begeleider Bram bedanken. Dankzij hun adviezen en suggesties kon ik tot een goed lopend onderzoek komen. Mijn collega's Marga en Anneke wil ik bedanken voor het ondersteunen van de informatiebijeenkomst. Ook de directie wil ik bedanken voor het ondersteunen van mijn ideeën en me in de gelegenheid stellen tot het uitvoeren daarvan. Mijn collega's van basisschool de Meerhoef zijn altijd enthousiast en belangstellend geweest naar mijn onderzoek waardoor ik gedreven werd in het uitvoeren daarvan. Van de samenwerking met Esther, Ellen en Nicole heb ik tijdens de intervisiebijeenkomsten veel steun gehad. Bedankt daarvoor.

Literatuurlijst

Ahlers, L., & Mortel, K. v. (2007). *Aanvankelijk technisch lezen, preventie van leesproblemen*. Amersfoort: CPS.

Baar, K. d. (2005). *Leeslijn*. Utrecht/Zutphen: Thiememeulenhoff.

Darling-Hammond, L. (1997). *Doing what matters most: Investing in quality teaching*. New York: National Commission on Teaching and America's Future. Available online: <http://www.nctaf.org/documents/DoingWhatMattersMost.pdf>

Epstein, J. (2001). *School, Family and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools*. UCLA Center for Healthier Children, Families and Communities.

Klaassen, H., & Stienstra-Sondij, A. (2005). *Samen Beter Lezen*. Amersfoort: CPS.

Koeckebacker, E., Linden, S. v., Smolders, J., & Struiksmā, C. (2009). *Estafette*. Tilburg: Zwijsen.

Koning, L. *Speciale leesbegeleiding*. Den Bosch: Malmberg.

Leij, A. v. (2003). *Leesproblemen en Dyslexie*. Rotterdam: Lemniscaat b.v. Rotterdam.

Mulder-Vermist, M. *De leessleutel*. Den Bosch: Malmberg.

Overbeek, P. (2009) *Betere leesprestaties met leesouders*. Den Haag: Lobo

Shaywitz, S. (2003). *'Overcoming Dyslexia: A New And Complete Science-Based Program for Reading Problems at Any Level'*. Publisher: Knopf, Alfred A.

Vernooy, D. K. (2004). *Alle kinderen vlot leren lezen*. Amersfoort: CPS.

Vernooy, D. K. (2006). *Effectief omgaan met risicolezers*. Amersfoort: CPS.

Vernooy, D. K. (2005). *Elke leerling een competente lezer!* Amersfoort: CPS.

Wentink, H., & Verhoeven, L. (2001). *Protocol Leesproblemen en Dyslexie*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

Zwijsen. (sd). Opgeroepen op 2011, van Veilig leren lezen: <http://www.veiliglerenlezen.nl>

Bijlage 1 Fasemodel Samen Beter Lezen

Fase 1: Voor het lezen

Praat over het gekozen boek of de tekst

Bijvoorbeeld:

- Kijk eens naar de titel en de plaatjes. Waar denk je dat de tekst over gaat?
- Wat weet je al over dit onderwerp?
- Wat wil je te weten komen?

Fase 2: Tijdens het lezen

Lezen voor/koor/zelf

Voor:

Het kind luistert naar het voorlezen van een stukje tekst. Het voorlezen gebeurt correct, in het juiste tempo én met een goede intonatie. Belangrijk is dat het kind met de ogen het voorlezen in de tekst volgt.

Koor:

Het stukje tekst dat is voorgelezen, wordt nu samen hardop gelezen, met de juiste intonatie en in een tempo dat het kind als het ware meetrekt. Stop bij moeilijke woorden. Laat deze woorden markeren in de tekst. Laat ten slotte de gemarkeerde woorden nog een keer apart lezen.

Zelf:

Nu leest het kind zelf hardop. Geef complimentjes. Verbeter foutjes op de juiste manier.

Fase 3: Na het lezen

Praat over het gelezen boek of de tekst

(Aan het einde van een pagina of een hoofdstuk)

Bijvoorbeeld:

- Klopt jouw voorspelling? Ben je te weten gekomen wat je wilde weten?
- Kun je kort vertellen waar het boek/de tekst over gaat?
- Weet je wat dat woord betekent?
- Hoe zal het boek/de tekst verder gaan?
- Wat vind je van het boek/de tekst?

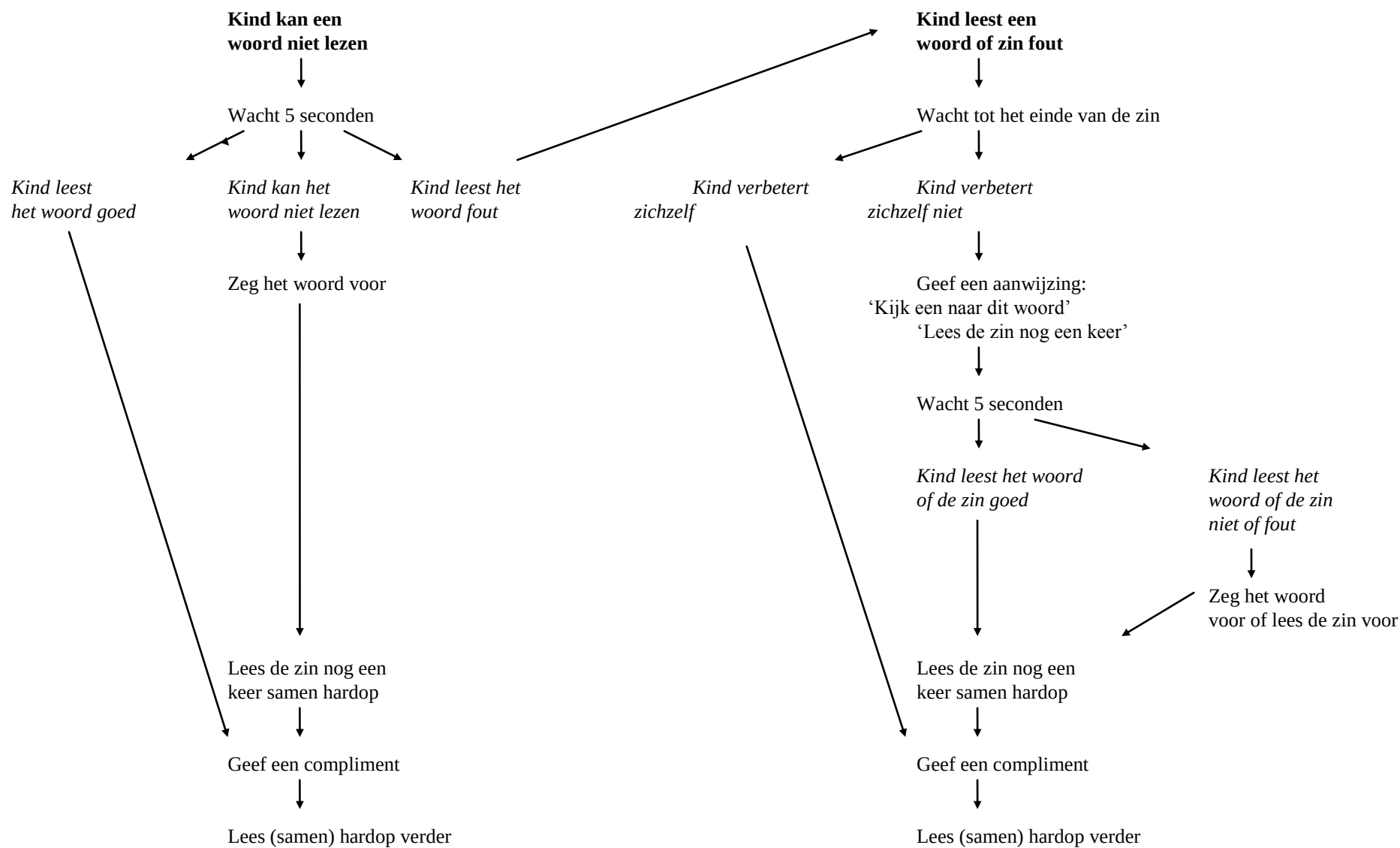
Vul het logboek in

Schrijf op wat er gelezen is en houd de leesprestaties bij.

Praat over wat er goed ging

Geef voorbeelden van de leesprestaties van de leerling.

Bijlage 2 Correctieprocedure Samen Beter Lezen

Bijlage 3 Logboekkaart Samen Beter Lezen

Naam:				
Week: 1	Wat?	Tijd in minuten	Met wie?	Opmerkingen
Maandag				
Dinsdag				
Woensdag				
Donderdag				
Vrijdag				
Zaterdag				
Zondag				

Bijlage 4 Positieve opmerkingen voor het logboek

Leesbegrip: begrijpen wat je leest Vraagt meer naar betekenis Praten over het boek gaat goed Goed begrip Begrijpt het boek goed Doet erg zijn best het boek te begrijpen Begrijpt moeilijke woorden Probeert de betekenis te raden	Leesaccuratesse: het correct lezen van woorden Voorzichtig Let beter op punten en komma's Probeert lange woorden te onthouden Leest veel woorden goed Nauwelijks fouten Goede verbeteringen in uitspraak Slechts één of twee woorden verkeerd Leest ook moeilijke woorden goed Twee bladzijden zonder fouten
Leeshouding: wat je voelt wanneer je leest Zelfverzekerd Opgewekt Wilde niet stoppen Enthousiast Verwacht meer van zichzelf Geïnteresseerd Vindt het boek leuk Leest veel meer dan eerst Vraagt zelf om te gaan lezen Heeft plezier in lezen Wil graag lezen	Inspanning: hoe goed je probeert te lezen Doet goed zijn best Goede poging Houdt vol Meer wil om het goed te doen Doet er alles aan om goed te lezen Verzet veel werk Is ingespannen bezig Vandaag uitstekend gewerkt Probeert het goed
Leesstijl: de manier waarop je leest Verbeterd zichzelf Goede concentratie Vloeiend lezen gaat (veel) beter Vloeiend gelezen Mooi gelezen Leest beter op toon Prettig om naar te luisteren Aarzelt veel minder Levendige manier van lezen Heeft een goed leestempo	Algemene vooruitgang Vandaag veel bereikt Fantastisch Het gaat (steeds) beter Doorbraak Deed het goed Heeft nog nooit zo goed gelezen Geen problemen Krijgt het lezen onder de knie Goede resultaten Gezellig geoefend Perfect

Bijlage 5 Groepsgemiddelde

Leestechniek	Gemiddelde voor af	Gemiddelde achteraf	Verschil
Leesgroep	42,54 C	44,08 B	+ 1,54
Andere leerlingen	45 B	44 B	- 1

AVI	Gemiddelde voor af	Gemiddelde achteraf	Verschil
Leesgroep	2,62 M3 beheersing	4,62 E3 beheersing	+ 2
Andere leerlingen	4,83 E3 beheersing	6,10 M4 beheersing	+ 1,27

DMT 1	Gemiddelde voor af	Gemiddelde achteraf	Verschil
Leesgroep	34,46 B	47,69 A	+13,23
Andere leerlingen	52,5 A	65,44 A	+12,94

DMT 2	Gemiddelde voor af	Gemiddelde achteraf	Verschil
Leesgroep	19,38 B	30,46 A	+11,08
Andere leerlingen	37,17A	44,76 A	+7,59

Veilig en vlot 8	Gemiddelde voor af	Gemiddelde achteraf	Verschil
Leesgroep	23,39 RV	27,39 RV	+4
Andere leerlingen	40,5 G	44,23 G	+3,73

Veilig en vlot 9	Gemiddelde voor af	Gemiddelde achteraf	Verschil
Leesgroep	21,77 V	24,23 RV	+2,46
Andere leerlingen	34,83 G	35,95 G	+1.12

Overzicht leerlingen leesgroep

Zwakke lezers

R.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	3.45 12 ft	M3 instructie	+ 1
DMT 1	20	20	/
DMT 2	7	8	+
Veilig en vlot 8	13 T	14 T	+
Veilig en vlot 9	7 O	8 T	+
Leestechiek	45	45	/

P.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	Eerder gestopt. 5.25 2 ft. Tot de helft leest ze 4.33. 3 regels verder 5.25.	4.46 6 fout	+
DMT 1	13	15	+
DMT 2	5	4	-
Veilig en vlot 8	6 O	4 O 3 ft	-
Veilig en vlot 9	2 O	5 O	+
Leestechiek	36	45	+

V.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	5.40 9 ft	2.47 0 fout	+
DMT 1	13	22	+
DMT 2	2	9	+
Veilig en vlot 8	3 O	7 O	+
Veilig en vlot 9	3 O	8 T	+
Leestechiek	38	44	+

L.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	Spellend. Toets niet uit gelezen. 8 ft tot helft	4.54 4 fout	+
DMT 1	13	20	+
DMT 2	8	5	-
Veilig en vlot 8	9 O	7 O 5 ft	-
Veilig en vlot 9	3 O	4 O 5 ft	+
Leestechiek	35	45	+

R.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	M3 instructie	E3 instructie	+ 2
DMT 1	25	21	-
DMT 2	12	11	-
Veilig en vlot 8	14 T	19 V	+
Veilig en vlot 9	10 T	12 T	+
Leestechiek	45	44	-

B.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	M3 instructie	E3 instructie	+ 2
DMT 1	14	43	+
DMT 2	11	21	+
Veilig en vlot 8	11 T	29 RV	+
Veilig en vlot 9	13 T	22 RV	+
Leestechiek	46	41	-

E.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	Tot helft gelezen: 3.22. 4 ft	4.38 10 fout	+
DMT 1	14	15	+
DMT 2	3	3	/
Veilig en vlot 8	4 O	8 O	+
Veilig en vlot 9	5 O	7 O	+
Leestechiek	41	42	+

Goede lezers

G.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	E3 instructie	M4 instructie	+ 2
DMT 1	44	67	+
DMT 2	17	34	+
Veilig en vlot 8	36 G	43 G	+
Veilig en vlot 9	35 G	31 G	-
Leestechiek	45	42	-

J.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	E3 instructie	M4 instructie	+ 2
DMT 1	43	55	+
DMT 2	17	26	+
Veilig en vlot 8	29 RV	34 G	+
Veilig en vlot 9	32 G	34 G	+
Leestechiek	45	45	/

Je.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	M3 instructie	M4 instructie	+ 2
DMT 1	27	46	+
DMT 2	9	26	+
Veilig en vlot 8	25 RV	31 RV	+
Veilig en vlot 9	22 RV	26 RV	+
Leestechiek	44	44	/

K.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	E5 beheersing	E6 beheersing	+ 2
DMT 1	88	107	+
DMT 2	62	93	+
Veilig en vlot 8	39 sec U	35 sec U	+
Veilig en vlot 9	47 sec U	37 sec U	+
Leestechiek	45	45	/

Ro.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	M5 instructie	E6 beheersing	+ 3
DMT 1	98	119	+
DMT 2	79	104	+
Veilig en vlot 8	39 sec U	26 sec U	+
Veilig en vlot 9	32 sec U	27 sec U	+
Leestechiek	45	45	/

D.

Toets	Toets vooraf	Toets achteraf	Vooruitgang
AVI	M3 beheersing	M4 beheersing	+ 2
DMT 1	36	70	+
DMT 2	20	39	+
Veilig en vlot 8	34 G	40 G	+
Veilig en vlot 9	31 G	38 G	+
Leestechniek	43	46	+

Bijlage 6 Begeleidende brief leesmap

Hierbij ontvangt u de leesmap.

L. mag boekjes oefenen op AVI niveau M3. Veel leesplezier!

Leesmoeilijkheden M3

Eenlettergrepige woorden:

- eindigend op -ng
- eindigend op -eer, -eur, -oor
- eindigend op -t (3^e persoon)
- beginnend met sch~
- mkm-woorden met tweetekenklanken
- mkmm- en mmkm-woorden

Bij vragen kunt u altijd na schooltijd even binnenlopen.

Mailen kan ook via: L.peels@meerhoef.nl

Gebruik van de leesmap

Het is van belang dat u minimaal vijf keer per week **15 minuten** met uw kind iets samen doet op het gebied van lezen. Het kan natuurlijk altijd zo zijn dat het een dag niet lukt om te lezen, doordat er bijvoorbeeld iets tussen komt. Voor de resultaten van het onderzoek is het belangrijk dat u dit in het logboek aangeeft.

1. Laat uw kind eerst kiezen wat het wil doen die dag. Het is belangrijk om de leesmaterialen af te wisselen en uw kind gemotiveerd te houden.
2. Zoek een rustig plekje in huis.
3. Laat uw kind nooit zomaar onvoorbereid een tekst of woordjes lezen, maar lees het eerst een keer voor. Daarna leest u samen met uw kind. Als laatste mag uw kind zelf lezen. Dit is gebaseerd op het principe voor–koor–zelf. Zie hiervoor het fasemodel van Samen Beter Lezen en de informatie ‘lezen van woorden’ van de informatiebijeenkomst.
4. Bespreek na elk leesmoment wat het kind van het lezen vond en wat u ervan vond.
Tip: Richt u met name op hetgeen dat goed ging! Ga uit van het positieve, bijvoorbeeld; de tekst lezen vond je volgens mij nog moeilijk, hieraan gaan we samen werken deze week!
5. Vul het logboek in na het leesmoment.
6. De leesmap met daarin alle materialen blijft thuis. Ik wil u vragen om de flitskaarten wel iedere maandag mee naar school te geven. Op maandag krijgt uw kind weer nieuw leesmateriaal en nieuwe flitskaarten mee voor de komende week.

Wat zit er in de leesmap?

- Informatie ‘ Samen Beter Lezen’
- Oefenmaterialen:
 - Woorden
 - Tekst
 - Flitsletters/flitswoordjes
- Aanwijskaart
- Logboek + positieve opmerkingen
- Fasemodel Samen Beter Lezen
- Correctieprocedure Samen Beter Lezen

Informatie ‘ Samen Beter Lezen’

Hierin vindt u de informatie die is verteld op de informatiebijeenkomst. U kunt de informatie dan nog even rustig terug lezen. Als u niet aanwezig heeft kunnen zijn op de informatiebijeenkomst is het belangrijk dat u deze informatie eerst doorleest voordat u gaat beginnen met lezen met uw kind.

Oefenmaterialen

De oefenmaterialen zijn de materialen waarmee u met uw kind aan de slag kunt gaan. Het is niet de bedoeling dat u ieder dag alle materialen gebruikt, maar dat u een keuze maakt uit 1 of 2 materialen. Het is ook goed om de materialen af te wisselen, maar het belangrijkste is dat uw kind plezier beleeft aan het lezen. Laat uw kind daarom altijd zelf kiezen wat het wil doen.

Aanwijskaart

Een aanwijskaart is vaak een nuttig hulpmiddel. Laat dit *boven* en niet onder de regel leggen waar het kind aan het lezen is. Je kunt de aanwijskaart ook als aanwijspijl laten gebruiken. De punt wijst dan het woord aan dat gelezen wordt.

Logboek

Op deze lijst houdt u elke dag bij:

1. Wat jullie gedaan hebben (welk materiaal is er gebruikt?)
2. Hoe lang jullie hebben gelezen
3. Met wie uw kind heeft gelezen

4. Opmerkingen. Hier kunt u complimenten, moeilijkheden en de vooruitgang noteren
Het blad met positieve opmerkingen is toegevoegd om inhoudelijke complimenten op het lezen te geven.

Fasemodel Samen Beter Lezen

Dit fasemodel wordt gebruikt bij het lezen van teksten.

Correctieprocedure Samen Beter Lezen

Stap voor stap uitleg over het corrigeren van fouten.

Bijlage 7 Inhoud inleidende brief onderzoek aan collega's + directie, 31 januari 2011:

Steeds meer onderzoek toont aan dat een sterke betrokkenheid van de ouders bij de leesontwikkeling van hun kinderen een positieve invloed heeft op de leesprestaties. Interesse en betrokkenheid van de ouders hebben hierop zelfs meer invloed dan het inkomen en de opleiding van de ouders. (Vernooy, 2006) Onderzoek van Darling-Hammond (1998) laat zien dat wat ouders thuis ondernemen veel invloed heeft op de (latere) leesontwikkeling van hun kind. Vijftig procent van de leesresultaten is toe te schrijven aan de ouders. (Vernooy, 2005) Het belang dat de school ouders informeert over en betreft in het leesproces wordt in verschillende literatuur aangehaald.

Joyce Epstein (2001), autoriteit op het gebied van de relatie tussen school en ouders, onderscheidt zes vormen van ouderlijke betrokkenheid:

- 1. De school helpt ouders bij het opvoeden en bij het creëren van condities, die het leren van de kinderen ondersteunen.*
- 2. De school maakt gebruik van diverse communicatiemogelijkheden (brieven, telefoon, bijeenkomsten, huisbezoek) om de ouders te informeren over de vooruitgang van hun kind en over schoolactiviteiten.*
- 3. De school rekruteert en traint ouders om thuis leeractiviteiten te doen met hun kinderen.*
- 4. De school stimuleert ouders om thuis leeractiviteiten te doen met hun kinderen.*
- 5. Ouders worden betrokken om te participeren in het bestuur en de besluitvorming van de school.*
- 6. De school coördineert de samenwerking met buurtinstanties, die activiteiten voor kinderen en ouders uitvoeren op het gebied van leren.*

(Vernooy, 2005, p.82)

(Dit is slechts een klein deel van de literatuur die ik heb bestudeerd.)

Door verschillende theorie te bestuderen over leesonderwijs en dit te vergelijken met de huidige situatie van de Meerhoef, kreeg ik steeds meer ideeën over de verbeterpunten en kansen op de Meerhoef. Daardoor ben ik tot de volgende onderzoeksvraag gekomen: Hoe kan ik ouders in groep 3 betrekken bij het leesonderwijs zodat de leesopbrengsten omhoog gaan?

Toelichting:

Als ik de theorie over ‘ouders betrekken bij het leesonderwijs’ vergelijk met de huidige situatie op de Meerhoef kan ik concluderen dat op de Meerhoef ouders te weinig worden betrokken bij het leesonderwijs. In gesprekken met ouders en met collega’s over leeshuiswerk merk ik dat hier vraag naar is. Ook is groep 3 een belangrijke groep als het gaat om het leren lezen, dus het stimuleren van het leesproces vanuit verschillende invalshoeken vind ik erg interessant. Ikzelf heb het leesproces nog niet bekeken vanuit ouderbetrokkenheid, en ik denk dat ik hier veel van kan leren.

Ik wil gaan onderzoeken hoe ik ouders in groep 3 kan betrekken bij het leesonderwijs en of de leesopbrengsten hierdoor daadwerkelijk omhoog gaan.

Doelen onderzoek:

- Ouders betrekken bij het leesonderwijs;
- Ouders stimuleren aandacht te besteden aan de leesontwikkeling van hun kind;
- Ouders informeren over het leesproces en leesonderwijs, door bijvoorbeeld communicatiemogelijkheden zoals het infobulletin beter in te zetten.

Deelvragen:

- Wat vinden ouders van de informatievoorziening over het lezen in groep 3?
- Welke manieren zijn er om ouders te betrekken bij het leesonderwijs?
- Welke manier past bij de klas/school?
- Zijn de leesopbrengsten door ouders te betrekken bij het leesonderwijs omhoog gegaan?

Bijlage 8 Enquête ouders vooraf

Beste ouder(s) van.....

Met mijn opleiding gespecialiseerde leerkracht studeer ik dit schooljaar af op het onderwerp 'leesbevordering'. Middels deze enquête wil ik de beginsituatie en verbeterpunten omtrent het lezen in groep 3 in kaart brengen. Hierbij heb ik uw hulp hard nodig. Het zal maximaal tien minuten van uw tijd vragen. Zou u zo eerlijk mogelijk antwoord willen geven op de onderstaande stellingen en vragen, zodat ik een realistisch beeld krijg van de beginsituatie? Er zijn geen goede of foute antwoorden.

Tot slot vraag ik aan het eind van de enquête uw aandacht voor de leesmethode Samen Beter Lezen en uw deelname daaraan.

Om de resultaten te ordenen en te verwerken zou ik graag de enquête **uiterlijk donderdag 17 februari** retour willen krijgen.

Alvast erg bedankt,

Laura Peels

Informatieverstrekking vanuit school

1. Ik word op dit moment voldoende op de hoogte gehouden van het leesonderwijs van mijn kind.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

2. Ik weet hoe het lezen wordt vormgegeven in de klas.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

3. De school geeft voldoende informatie zodat ik weet hoe ik thuis kan lezen en oefenen met mijn kind.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

4. Waar heeft u behoefte aan als het gaat om informatieverstrekking vanuit school omtrent lezen?

.....

.....

.....

.....

Bibliotheek

5. Wij zijn lid van de bibliotheek

- ☐ Ja
- ☐ Nee → ga door naar vraag 8.

6. Wij lenen bij de bibliotheek boeken

- ☐ regelmatig
- ☐ soms
- ☐ bijna nooit
- ☐ nooit

7. Het kiezen van boeken in de bibliotheek

- ☐ doet mijn kind
- ☐ doen wij samen (kind +ouder)
- ☐ doe ik als ouder
- ☐ anders

8. Ik weet op welk leesniveau mijn kind leest

- ☐ Ja
- ☐ Nee

9. Ik kan in de bibliotheek of in de winkel boeken vinden die aansluiten bij het leesniveau van mijn kind

- ☐ regelmatig
- ☐ soms
- ☐ bijna nooit
- ☐ nooit

Thuis lezen

10. Ik weet hoe ik thuis het lezen kan bevorderen.

- ☐ Ja, ik doe dit op deze manier:
.....
.....
.....
.....
- ☐ Nee

11. Ik weet hoe ik mijn kind op de juiste manier moet verbeteren als hij/zij een leesfout maakt.

- ☐ Ja, ik doe dit op deze manier:
.....
.....

-
-
- Nee

12. Ik lees mijn kind voor

- elke dag
- een aantal keer in de week
- een aantal keer per maand
- niet

13. Mijn kind leest zelf in een boekje

- elke dag
- een aantal keer in de week
- een aantal keer per maand
- niet

14. Mijn kind vindt zelf lezen thuis

- leuk
- gewoon
- niet zo leuk

15. Mijn kind leest meestal (meerdere antwoorden mogelijk)

- strips
 - informatieboeken
 - tijdschriften
 - prentenboeken
 - verhalenboeken
 - rijmpjes en gedichten
 - sprookjes
 - anders.....
-

16. Wij lezen samen in een boekje (ouder + kind)

- ☐ elke dag
- ☐ een aantal keer in de week
- ☐ een aantal keer per maand
- ☐ niet

17. Mijn kind vindt samen lezen thuis

- ☐ leuk
- ☐ gewoon
- ☐ niet zo leuk

Samen Beter Lezen

Steeds meer onderzoek laat zien dat wat ouders thuis ondernemen veel invloed heeft op de leesontwikkeling van hun kind. Vijftig procent van de leesresultaten is toe te schrijven aan de ouders. Interesse en betrokkenheid van de ouders hebben hierop zelfs meer invloed dan het inkomen en de opleiding van de ouders. Een manier om samen met uw kind te oefenen is Samen Beter Lezen.

Samen Beter Lezen is een eenvoudige oefenmethode gericht op de verbetering van het technisch lezen (vlot en vloeiend). Daarnaast wordt er ook veel aandacht besteed aan het leesbegrip en het leesplezier. Samen Beter Lezen is geschikt voor zowel zwakke lezers als goede lezers. U hoeft geen leesspecialist te zijn. De enige echte voorwaarde is dat u iets beter kunt lezen dan uw kind.

Het is de bedoeling dat er minimaal vijf dagen per week gedurende een periode van zeven weken ongeveer een kwartier samen thuis gelezen wordt. Ik wil hiermee starten na de carnavalsvakantie en eindigen vóór de meivakantie.

Er zal voorafgaand aan de oefenperiode een informatiebijeenkomst gehouden worden, op **woensdag 2 maart van 16.00-17.00 uur**. Van school krijgt u materialen en instructies om thuis mee aan de slag te gaan.

18. Zou u gedurende 7 weken thuis mee willen doen aan dit leesproject om het lezen van uw kind te bevorderen?

☐ Ja, omdat

.....
.....

☐ Nee, omdat

.....
.....

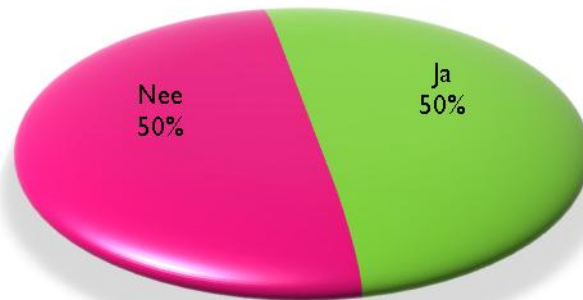
Hier is ruimte voor overige opmerkingen:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Bedankt voor het invullen van de enquête! Lever de enquête vóór donderdag 17 februari in bij Laura Peels, groep 3A.

Bijlage 9 Uitkomst enquête

De school geeft voldoende informatie zodat ik weet hoe ik thuis kan lezen en oefenen met mijn kind.

Waar hebben ouders behoefte aan als het gaat om informatieverstrekking vanuit school omtrent lezen?

- *Doorgeven welke AVI het kind heeft, zodat je dan beter boeken kan uitzoeken.*
- *Betere uitleg over de methode die in groep 3 gebruikt wordt.*
- *Een regelmatig overzicht (bvb status van het niveau van lezen) + advies.*
- *Wat kan ik nog meer doen om mijn kind efficiënt te helpen.*
- *Een duidelijk schrijven met top 10 waar op te letten en hoe sturing te geven.*

Ik weet hoe ik thuis het lezen kan bevorderen.

Ja, ik doe dit op deze manier:

- *Voor het slapen gaan lezen we een stukje samen.*
- *Om de beurt één zin lezen, zodat de punt na de zin belangrijk wordt. Vragen waarover het verhaaltje gaat.*
- *Elke dag even samen lezen, hij een stukje en ik een stukje.*
- *Lezen met begrip: vragen stellen over inhoud van de tekst.*
- *Een papiertje onder de regel leggen, hardop voorlezen en de complete zin laten herhalen.*
- *Wij zijn lid van de Borre reeks hierin lezen we samen en oefenen we letters.*
- *Ik laat ze hardop lezen.*
- *Voor laten lezen, zelf af en toe voorlezen.*
- *Samen lezen.*

- *Bijna iedere dag lezen, soms samen ieder één bladzijde.*
- *Proberen iedere dag 10 minuten te laten lezen.*
- *Samen lezen voor het slapen gaan.*
- *Bij het naar bed gaan lezen/voorlezen.*

Ik weet hoe ik mijn kind op de juiste manier moet verbeteren als hij/zij een leesfout maakt.

Ja, ik doe dit op deze manier:

- *Zeggen wat er wel staat. Eventueel spellen.*
- *De betekenis van een iets moeilijker woord uitleggen.*
- *Goed uitspreken*
- *Betekenis van het woord uitleggen.*
- *Goed naar het woord laten kijken en letter voor letter laten spellen.*
- *Ik zeg wat fout is en doen we het opnieuw.*
- *Ik lees het eerst een keer voor/opnieuw als ze het fout leest.*
- *De zin herhalen tot het foute woord.*
- *Vraag of hij het nog een keer wil lezen.*
- *Eerst de uit laten lezen, dan leg ik mijn vinger onder het verkeerd uitgesproken woord.*
- *Het woord opnieuw laten lezen.*
- *Het herhalen en dan het juiste woord gebruiken.*
- *Hakken en plakken. Zingend lezen.*

Zou u gedurende 7 weken thuis mee willen doen aan dit leesproject om het lezen van uw kind te bevorderen?

Ja, omdat

- *Ik graag wil dat D. goed leert lezen en hij wil het zelf ook als het voor school is stimuleert dat ook beter voor hem.*
 - *Omdat het leuk is om te kunnen begrijpend lezen.*
 - *Ik het belangrijk vind dat ze goed leert lezen en ik graag help bij het onderzoek.*
 - *Lezen heel belangrijk is en R. het ook héél graag nog beter wil kunnen. Hij kijkt op tegen de kinderen met een hoge AVI.*
 - *Ik het belangrijk vind.*
 - *Ik het interessant vind, en omdat het belangrijk is voor V.*
-

Bijlage 10 Brief ouders uitnodiging 2 maart

Beste ouder(s) van.....

Bedankt voor het invullen van de enquête. U heeft aangegeven mee te willen doen aan het leesproject Samen Beter Lezen. Uit de enquête is naar voren gekomen dat de helft van de ouders van mening is dat de school onvoldoende informatie geeft over hoe er thuis kan worden geoefend met lezen. Er is behoefte aan:

- *Adviseren op welk AVI niveau het kind leest, zodat daar rekening mee kan worden gehouden bij het kiezen van boeken;*
- *Wat er thuis kan worden gedaan om efficiënt te helpen;*
- *Uitleg over waar op te letten en hoe sturing te geven aan het lezen;*
- *Informatie over de methode die in groep 3 gebruikt wordt.*

Tijdens de bijeenkomst van **woensdag 2 maart van 16.00-17.00 uur** wil ik informatie verstrekken over bovenstaande onderwerpen. Veel van deze punten komen aanbod in de oefenmethode Samen Beter Lezen. Hoe deze oefenmethode voor thuis werkt komt woensdag 2 maart ook uitgebreid aanbod. Na de carnavalsvakantie krijgt u materialen en instructies mee om thuis mee aan de slag te gaan.

Ter voorbereiding op de bijeenkomst, zou ik graag willen weten of u die middag aanwezig bent. Wilt u onderstaande antwoordstrook zo snel mogelijk aan mij terug bezorgen? Ik zou het ook prettig vinden wanneer u het strookje invult als u verhinderd bent.

Vriendelijke groetjes,

Laura Peels

✂.....

Ouder(s) van.....

Op woensdag 2 maart kom ik wel / niet naar de bijeenkomst van Samen Beter Lezen.

Aantal personen.....

Bijlage 11 Enquête ouders achteraf

Beste ouder(s),

Na een aantal weken van thuis lezen is nu de laatste week van Samen Beter Lezen aangebroken. Deze week worden er een aantal leestoetsen afgenomen om te kunnen meten of het onderzoek voor leesverbetering heeft gezorgd. U wordt hierover na de vakantie geïnformeerd. Als het voor uw kind beter is om door te gaan met leeshuiswerk zal ik persoonlijk contact met u opnemen.

Ik adviseer u om met uw kind in de vakantie boekjes te blijven lezen zodat uw kind geen terugval krijgt.

Zou u aanstaande vrijdag 29 april de leesmap met daarin de volgende materialen mee naar school willen geven?

- Flitsletters
- Flitswoordjes
- Rode/groene kaarten flitsen
- Ingevuld logboek
- Correctieprocedure Samen Beter Lezen
- Fasemodel Samen Beter Lezen
- Leesboekje(s) school

De leesbladen en de aanwijskaart mag u thuis houden.

Ik ben erg benieuwd hoe u de leesmap en het lezen thuis heeft ervaren. Uw ervaringen zijn belangrijk om het lezen thuis te kunnen verbeteren/aanscherpen. Zou u de bijgeleverde enquête willen invullen en vrijdag met de leesmap willen inleveren?

Dan wil ik u bij deze enorm bedanken voor uw inzet en bijdrage aan dit leesonderzoek. Bedankt!

Met vriendelijke groetjes,

Laura Peels

Naam ouder:.....

Naam kind:.....

Informatievoorziening

Ik vond de informatiebijeenkomst over Samen Beter Lezen

- ☐ nuttig
- ☐ overbodig
- ☐ ik was niet aanwezig
- ☐ anders:

.....

.....

Ik weet nu beter hoe het lezen wordt vormgegeven in de klas.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ik heb voldoende informatie gekregen zodat ik weet hoe ik thuis kan lezen en oefenen met mijn kind.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Bibliotheek

Wij zijn lid van de bibliotheek (geworden)

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ik weet nu op welk leesniveau mijn kind leest

- ☐ Ja
- ☐ Nee

In de bibliotheek kan ik nu beter boeken vinden die aansluiten bij het niveau van mijn kind

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Wij zijn geen lid

Thuis lezen

Ik weet beter hoe ik thuis het lezen kan bevorderen.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Ik weet hoe ik mijn kind op de juiste manier moet verbeteren als hij/zij een leesfout maakt.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Mijn kind vindt het lezen thuis met de leesmap

- ☐ leuk
- ☐ gewoon
- ☐ niet zo leuk

De informatie ‘Samen Beter Lezen’ in de leesmap vond ik

- ☐ nuttig
- ☐ overbodig
- ☐ niet gelezen
- ☐ anders:

.....
.....

Het logboek + de positieve opmerkingen vond ik

- ☐ nuttig
- ☐ overbodig
- ☐ niet gelezen/gebruikt
- ☐ anders:

.....

.....

Het fasemodel van Samen Beter Lezen vond ik

- ☐ nuttig
 - ☐ overbodig
 - ☐ niet gebruikt
 - ☐ anders,
-
-

De correctieprocedure van Samen Beter Lezen vond ik

- ☐ nuttig
 - ☐ overbodig
 - ☐ niet gebruikt
 - ☐ anders,
-
-

Oefenmaterialen

(De leesmappen verschillen qua inhoud, geef hieronder aan wat voor u van toepassing is.)

Geeft u hieronder kort aan wat u van de oefenmaterialen vond:

Woordzetter met leesmoelijkheden in woordjes en tekst:

.....

.....

Leesboekje school:

.....

.....

Flitskaartjes:

.....

.....

Rijmpjes:

.....

.....

Woordrijen:

.....

.....

Leestekst:

.....

.....

Het thuis lezen vond ik

- ☐ nuttig
- ☐ overbodig
- ☐ anders:

.....

.....

Ik denk dat mijn kind na 7 weken oefenen vooruit is gegaan.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Heeft u nog opmerkingen/tips?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bedankt,

Vriendelijke groetjes Laura Peels

Bijlage 12 Leesmoeilijkheden AVI nieuw

Koeckebacker, E., Linden, S. v., Smolders, J., & Struiksmā, C. (2009). *Estafette*. Tilburg: Zwijzen.

Tabel 2 Van boekaanduiding AVI OUD naar boekaanduiding AVI NIEUW

Boekaanduiding AVI OUD	Boekaanduiding AVI NIEUW
1	Start – M3
2	M3 – E3
3	E3 – M4
4	M4 – E4
5	M4 – E4 – M5
6	E4 – M5 – E5
7	E5 – M6
8	E5 – M6 – E6 – M7
9	M6 – E6 – M7
> 9	M7 – E7 – Plus

Leesmoeilijkheden M3

Eenlettergrepige woorden:

- eindigend op ~ng
- eindigend op ~eer, ~eur, ~oor
- eindigend op ~t (3e persoon)
- beginnend met sch~
- mkm-woorden met tweetekenklanken
- mkmm- en mmkm-woorden

Leesmoeilijkheden E3

- woorden eindigend op ~b, ~d, ~dt
- woorden eindigend op ~nk, ~nkt
- mmkmm-woorden
- mmmkm- of mkmmm-woorden
- woorden eindigend op ~aai, ~ooi, ~oei
- woorden eindigend op ~eeuw, ~ieuw, ~uw
- woorden eindigend op ~ch, ~cht
- eenlettergrepige woorden eindigend op een open lettergreep

- woorden met be~, ge~, ver~
- tweelettergrepige samenstellingen zonder leesmoelijkheden
- woorden eindigend op ~je, ~tje, ~pje
- tweelettergrepige woorden eindigend op stomme ~e
- woorden beginnend met gesloten lettergreep en eindigend op stomme ~e~ + medeklinker
- woorden beginnend met open lettergreep en eindigend op stomme ~e (+ medeklinker)

Leesmoelijkheden M4

- eenlettergrepige woorden met th~ en wr~
- tweelettergrepige woorden met ~aai~, ~ooi~, ~oei~
- tweelettergrepige woorden eindigend op ~end
- tweelettergrepige woorden eindigend op ~ig, ~lijk, ~ing
- tweelettergrepige woorden met stomme ~e~ in eerste lettergreep, maar niet met be~, ge~, ~ver
- tweelettergrepige woorden met ~i~ (uitspraak /ie/)
- drielettergrepige woorden zonder leesmoelijkheden
- drielettergrepige woorden eindigend op ~eren, ~elen, ~enen
- drielettergrepige woorden eindigend op ~ig, ~lijk, ~ing
- woorden eindigend op ~etje

Leesmoelijkheden E4

- meerlettergrepige samenstellingen
- eenvoudige meerlettergrepige woorden
- meerlettergrepige woorden met ge~, be~, ver~
- drielettergrepige woorden met (maar niet eindigend op) één of meer open lettergrepen
- meerlettergrepige woorden eindigend op ~ste
- meerlettergrepige woorden eindigend op ~ening, ~elijk, ~elig
- woorden eindigend op ~tie
- hoogfrequente leenwoorden
- woorden met on~, aan~ of in~ gevolgd door ~ge~
- woorden met ~be~, ~ge~, ~ver~ in het midden

Leesmoeilijkheden M5

- drielettergrepige woorden eindigend op open lettergreep
- woorden met ~é~
- woorden met 's~ of ~'s
- woorden met ~x~
- woorden met ~c~ (uitspraak /s/ en /k/)
- woorden met ~cc~ (uitspraak /ks/ en /kk/) en ~ck~
- woorden met ~y~ (uitspraak /ie/ en /j/) en ~ey
(uitspraak /ie/)
- woorden met ~iaa~ en ~ioo~
- woorden met twee klinkers die samen geen tweeklank

Vormen

Leesmoeilijkheden E5

- woorden eindigend op ~isch
- woorden met ~g~ (uitspraak /zj/)
- woorden met ~ch~ (uitspraak /sj/)
- woorden met ~eau~ (uitspraak /oo/)
- samenstellingen met een klinkerreeds in het midden
(zonder verbindingsstreepje)
- meerlettergrepige woorden met ge~ en be~ gevolgd door
een klinker
- meerlettergrepige woorden met ~th~ in het midden
- lange woorden met leesmoeilijkheden

Leesmoeilijkheden M6

- woorden eindigend op ~ele, ~iken
- woorden met een lastige klinkerreeds (~ioe~, ~uee~, etc.)
- woorden met ~eu~, ~iu~ (uitspraak /eeju/ en /ieju/)
- woorden met een trema
- woorden met ~q~
- woorden met ~ai~ (uitspraak /ee/, /aj/, /e/)
- woorden met ~ou~ (uitspraak /oe/)

- woorden met ~oi~, ~ance en ~ière
- woorden met ~a~ (uitspraak /e/ en /ee/), ~oa~ (uitspraak /oo/), ~ee~ (uitspraak /ie/), ~ea~ (uitspraak /ie/)
- woorden met ~sh~ (uitspraak /sj/), ~j~ (uitspraak /dzj/ en /zj/)